



STOCKHOLMS TINGSRÄTT
Avdelning 3

DOM
2019-10-03
meddelad i
Stockholm

Mål nr: B 10655-18

PARTER (Antal tilltalade: 3)

Tilltalad

Hans CHRISTIAN Appelgren, 19830812-0255
Adress hos försvararen

Offentlig försvarare:

Advokat Thomas Martinson
Advokatfirman Carl Axel Thomas
Martinsson AB
Karlplan 12
115 20 Stockholm

Åklagare

Chefsåklagare Martin Tidén, biträdd av vice överåklagare Bengt Åsbäck
Åklagarmyndigheten
Särskilda åklagarkammaren
205 90 Malmö

Målsägande

1. Katarina Söderberg
Adress hos målsägandebiträdet

Målsägandebiträde:
Advokat Tomas Nilsson
Sju Advokater KB
Box 22016
104 22 Stockholm

2. Elsa Torell
Adress hos målsägandebiträdet

Målsägandebiträde:
Advokat Tomas Nilsson
Sju Advokater KB
Box 22016
104 22 Stockholm

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 8307	Scheelegatan 7	08-561 652 70		måndag - fredag
104 20 Stockholm		E-post: stockholms.tingsratt.avdelning3@dom.se		08:00-16:00
		www.stockholmstingsratt.se		

3. Rickard Torell
Adress hos målsägandebiträdet

Målsägandebiträde:
Advokat Tomas Nilsson
Sju Advokater KB
Box 22016
104 22 Stockholm

DOMSLUT

Åtal som den tilltalade frikänns från

Tjänstefel, 20 kap 1 § 1 st brottsbalken
2018-08-02

Sekretess

Sekretessen enligt 25 kap. 1 § respektive 35 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska bestå för uppgifter i obduktionsprotokollet i aktbilaga 23 (sidorna 17-24) och aktbilaga 28 (sidan 89), som har lagts fram vid förhandling inom stängda dörrar.

Ersättning

1. Advokaten Thomas Martinson får ersättning av staten med 273 238 kr. Av beloppet avser 205 620 kr arbete, 10 120 kr tidsspillan, 2 850 kr utlägg och 54 648 kr mervärdesskatt.
 2. Advokaten Tomas Nilsson får ersättning av staten med 363 544 kr. Av beloppet avser 279 450 kr arbete, 11 385 kr tidsspillan och 72 709 kr mervärdesskatt.
 3. Staten ska stå för kostnaden för försvararen och målsägandebiträdet.
-



STOCKHOLMS TINGSRÄTT
Avdelning 3

DOM
2019-10-03
meddelad i
Stockholm

Mål nr: B 10655-18

Tilltalad

HANNES Erik Bäckström, 19871106-1435
Adress hos försvararen

Offentlig försvarare:
Advokat Anton Strand
Advokatfirman Defens AB
Kornhamnstorg 57
111 27 Stockholm

Åklagare

Chefsåklagare Martin Tidén, biträdd av vice överåklagare Bengt Åsbäck
Åklagarmyndigheten
Särskilda åklagarkammaren
205 90 Malmö

Målsägande

1. Katarina Söderberg
Adress hos målsägandebiträdet

Målsägandebiträde:
Advokat Tomas Nilsson
Sju Advokater KB
Box 22016
104 22 Stockholm

2. Elsa Torell
Adress hos målsägandebiträdet

Målsägandebiträde:
Advokat Tomas Nilsson
Sju Advokater KB
Box 22016
104 22 Stockholm

3. Rickard Torell
Adress hos målsägandebiträdet

Målsägandebiträde:
Advokat Tomas Nilsson
Sju Advokater KB
Box 22016
104 22 Stockholm

DOMSLUT

Åtal som den tilltalade frikänns från

1. Vållande till annans död, 3 kap 7 § 1 st brottsbalken
2018-08-02
2. Tjänstefel, 20 kap 1 § 1 st brottsbalken
2018-08-02

Ersättning

1. Advokaten Anton Strand får ersättning av staten med 282 864 kr. Av beloppet avser 211 140 kr arbete, 13 915 kr tidsspillan, 1 236 kr utlägg och 56 573 kr mervärdesskatt.
 2. Staten ska stå för kostnaden för försvararen.
 3. Se domslutet för Christian Appelgren för beslut om ersättning till målsägandebiträdet Tomas Nilsson.
-



STOCKHOLMS TINGSRÄTT
Avdelning 3

DOM
2019-10-03
meddelad i
Stockholm

Mål nr: B 10655-18

Tilltalad

KARL Johan Thulin, 19800229-0594
Adress hos försvararen

Offentlig försvarare:
Advokat Thomas Olsson
Fria Advokater KB
Box 12706
112 94 Stockholm

Åklagare

Chefsåklagare Martin Tidén, biträdd av vice överåklagare Bengt Åsbäck
Åklagarmyndigheten
Särskilda åklagarkammaren
205 90 Malmö

Målsägande

1. Katarina Söderberg
Adress hos målsägandebiträdet

Målsägandebiträde:
Advokat Tomas Nilsson
Sju Advokater KB
Box 22016
104 22 Stockholm

2. Elsa Torell
Adress hos målsägandebiträdet

Målsägandebiträde:
Advokat Tomas Nilsson
Sju Advokater KB
Box 22016
104 22 Stockholm

3. Rickard Torell
Adress hos målsägandebiträdet

Målsägandebiträde:
Advokat Tomas Nilsson
Sju Advokater KB
Box 22016
104 22 Stockholm

DOMSLUT

Åtal som den tilltalade frikänns från
Tjänstefel, 20 kap 1 § 1 st brottsbalken
2018-08-02

Ersättning

1. Advokaten Thomas Olsson får ersättning av staten med 210 450 kr. Av beloppet avser 168 360 kr arbete och 42 090 kr mervärdesskatt.
 2. Staten ska stå för kostnaden för försvararen.
 3. Se domslutet för Christian Appelgren för beslut om ersättning till målsägandebiträdet Tomas Nilsson.
-



STOCKHOLMS TINGSRÄTT
Avdelning 3

DOM
2019-10-03
Meddelad i
Stockholm

Mål nr B 10655-18

Motpart

Polismyndigheten, region Stockholm

Ombud:

Marcus Karlberg

Gruppchef

Rättsavdelningen, enheten för rättslig styrning och stöd

Målsägande

1. Dödsboet efter Eric Torell
Adress hos målsägandebiträdet

2. Katarina Söderberg
Adress hos målsägandebiträdet

3. Elsa Torell
Adress hos målsägandebiträdet

4. Rickard Torell
Adress hos målsägandebiträdet

Ombud för 1 och målsägandebiträde för 2-4
Advokat Tomas Nilsson
Sju Advokater KB
Box 22016
104 22 Stockholm

DOMSLUT

Skadestånd

Rickard Torells, Katarina Söderbergs, Elsa Torells och Dödsboet efter Eric Torells skadeståndsyrkanden avslås.

Innehållsförteckning

1	SAMMANFATTNING	10
2	INLEDNING	11
3	YRKANDEN	12
3.1	Åklagarens ansvarsyrkanden	12
3.2	Målsägandenas yrkanden om skadestånd	13
4	INSTÄLLNINGAR	14
5	LÄSANVISNINGAR	14
6	UTREDNINGEN	15
7	UTREDNINGENS RESULTAT	15
7.1	Förhörsuppgifter	15
7.1.1	<i>Uppgifter från målsägandena och en vän till familjen</i>	<i>16</i>
7.1.2	<i>De tilltalades uppgifter</i>	<i>18</i>
7.1.3	<i>Uppgifter från poliser som arbetade vid regionledningscentralen</i>	<i>24</i>
7.1.4	<i>Uppgifter från poliser som på olika sätt var med vid polisinsatsen</i>	<i>26</i>
7.1.5	<i>Uppgifter från personer som har olika sakkunskaper</i>	<i>32</i>
7.2	Något om den skriftliga bevisningen	37
7.2.1	<i>Polisens radiotrafik från händelsen</i>	<i>37</i>
7.2.2	<i>Eric Torells skottskador och dödsorsak</i>	<i>39</i>
7.2.3	<i>Turordningen på skotten, Eric Torells rörelser på innergården och vilken kroppsposition han befann sig i när han blev träffad?</i>	<i>40</i>
7.2.4	<i>Analys av Eric Torells leksaksvapen</i>	<i>41</i>
7.2.5	<i>Antalet avlossade skott och skjutavstånd</i>	<i>41</i>
7.2.6	<i>Polismännens skjutrapporter</i>	<i>42</i>
7.2.7	<i>Kort om Sonny Björks utlåtande</i>	<i>42</i>
8	RÄTTSLIG REGLERING	42
8.1	Ramen för brottmålsprocessen	42
8.2	Bevisbördan och beviskrav i brottmål	43
8.3	Några bestämmelser om polisen och våldsanvändning	43
8.4	Något om nödvärn	44
8.5	Något om tjänstefel	46
8.6	Vissa tidigare avgöranden om polisskjutningar	48
9	DOMSKÄL	49
9.1	Inledande synpunkter	49
9.2	Åtalet för tjänstefel (Johan Thulin), åtalspunkten 1	50
9.2.1	<i>Inledning</i>	<i>50</i>

9.2.2	<i>Hotbilda-bedömningen och samordningen av poliserna – strecksatserna 1 och 2</i>	50
9.2.3	<i>Polisinsatschefens kontakt med Rickard Torell – tredje strecksatsen</i>	55
9.2.4	<i>Polisinsatschefens uteblivna kontakt med tidigare målsägande – fjärde strecksatsen.....</i>	56
9.2.5	<i>Sammantagen bedömning</i>	56
9.3	Åtalet för vållande till annans död alternativt tjänstefel (Hannes Bäckström) och tjänstefel (Christian Appelgren), åtalspunkterna 2 och 3...56	
9.3.1	<i>Inledning</i>	56
9.3.2	<i>Kort om händelseförloppet och några kommentarer.....</i>	57
9.3.3	<i>Åtalets utformning – turordningen på skotten / Eric Torells rörelser</i>	60
9.3.4	<i>Var våldet uppenbart oförsvarligt?</i>	63
9.3.5	<i>Det tänkta scenariot att skotten 24 och 25 träffade ryggen</i>	64
9.3.6	<i>Möjlig förklaring till träffarna i ryggen.....</i>	66
9.3.7	<i>Sammantagen bedömning</i>	66
9.4	Skadestånd	67
9.5	Sekretess.....	67
9.6	Ersättningar	67
10	HUR MAN ÖVERKLAGAR.....	68
11	SKILJAKTIG MENING (åtalspunkterna 2 och 3).....	69

1 SAMMANFATTNING

Tidigt på morgonen den 2 augusti 2018 sköt polisen en ung man till döds. En man som några poliser trodde var en farlig beväpnad person som var på väg att skjuta dem med ett automatvapen. Polismännen avlossade 25 skott men endast tre skott träffade, varav två snett i ryggen bakifrån. Mannen visade sig vara Eric Torell som hade Downs syndrom och vid tillfället ett leksaksvapen i handen.

Åklagaren har godtagit att poliserna, inom ramen för en inbillad nödvärnssituation, avlossade 23 skott men hävdade att nödvärnsrätten upphörde i ett efterföljande skede när Eric Torell vände ryggen till. Åklagaren har påstått att skott 24 och 25 träffade i ryggen. Han har därför gjort gällande att två av poliserna som sköt ska dömas för vållande till annans död/tjänstefel respektive för tjänstefel beträffande dessa skott. Åklagaren har påstått att en polisinsatschef ska dömas för tjänstefel eftersom han underlåtit att handla på ett korrekt sätt. Poliserna har tillbakavisat anklagelserna.

Tingsrätten har frikänt samtliga polismän. Skälen för detta är i korthet.

- Turordningen på skotten har inte gått att fastställa.
- Eric Torells rörelsemönster på innergården har inte gått att fastställa.
- Eric Torells närmare kroppsposition vid träffarna har inte gått att fastställa.
- Händelseförloppet kan ha varit ett annat än det av åklagaren presenterade.
- Det är inte rimligt att kräva att poliserna skulle ha utfört verkanskontroll på sätt som åklagaren sagt.
- Det kan, enligt forskning, vid stark stress bli frågan om tidsfördröjningar att uppfatta saker.
- Det använda våldet har inte varit uppenbart oförsvarligt.
- Invändningen om inbillad nödvärn har inte motbevisats.
- Det är inte visat att polisinsatschefen har handlat i strid med tydliga handlingsregler eller att han gjort flagranta avsteg från en korrekt handläggning.
- Polisinsatschefens påstådda underlåtenhet har till stor del handlat om polisära bedömningar där olika, men var för sig godtagbara, uppfattningar kan finnas.

Eftersom poliserna har frikänts från brott har skadeståndsanspråken avslagits.

En nämndeman har varit skiljaktig på så sätt att hon ansett att polismännen som sköt ska dömas för brott. I övrigt har hon varit enig med majoriteten.

2 INLEDNING

Tidigt på morgonen den 2 augusti 2018 strax före 04-tiden fick polisen ett larm om att en man beväpnad med en pistol hade setts vid en adress i Stockholms innerstad. Tre polispatruller beordrades till platsen. Yttre befälet Johan Thulin utsågs till polisinsatschef. På vägen dit fick poliserna information från ledningscentralen om att det fanns ett historiskt ärende på en adress i närheten. En farlig man med vapen hade då hotat att skjuta poliser. Det kom även fram uppgifter om att mannen hade placerat ut en misstänkt bomb och att polisen hittat handgranater. Någon faktisk koppling mellan ärendena fanns inte annat än att adresserna låg i närheten av varandra.

Ungefär samtidigt vaknade Rickard Torell och upptäckte att hans son, Eric Torell, hade lämnat bostaden, som ligger i närheten av de andra adresserna. Eric Torell var en 20-årig ung man med Downs syndrom vars mentala ålder bedömdes vara tre år. Rickard Torell gick ut för att leta efter sin son och träffade då på patrullen med Johan Thulin. Poliserna gjorde inte någon koppling mellan deras pågående ärende om den beväpnade mannen och Eric Torells försvinnande. Efter ett tag observerade några av de andra poliserna en man med ett vapen. De skrek att de var poliser och beordrade mannen att stanna och släppa vapnet. Inget hände utan i stället gick mannen mot tre av poliserna, följde efter dem in på en innergård och höjde där vapnet mot poliserna. I detta skede avlossade de tre poliserna ett större antal skott mot mannen – tre skott träffade, varav två snett i ryggen. Efteråt visade det sig att det inte var någon farlig man som poliserna skjutit utan Eric Torell som bar på ett leksaksvapen. Eric Torell avled kort tid därefter.

Den övergripande frågan i målet är om någon av de åtalade poliserna har handlat på ett sådant felaktigt sätt att de har gjort sig skyldiga till brott. Åklagaren har påstått att polisinsatschefen och två av de skjutande poliserna bär ett straffrättsligt ansvar för händelsen. Försvarna har däremot menat att poliserna har handlat korrekt utifrån den information som de hade fått och hänvisat till nödvärnsrätten samt pekat på att den tragiska händelsen berott på en rad olyckliga samverkande faktorer.

3 YRKANDEN**3.1 Åklagarens ansvarsyrkanden**

Åklagaren har yrkat att Johan Thulin, Hannes Bäckström och Christian Appelgren ska dömas för brott enligt följande.

Åtalspunkt 1: Tjänstefel (Johan Thulin), lagrum: 20 kap 1 § 1 st brottsbalken

Eric Torell har den 2 augusti 2018 i Stockholm skjutits till döds av polis sedan han påträffats med ett vapenliknande föremål och efter att ha riktat det mot polisen.

Johan Thulin har i egenskap polisinsatschef och ansvarig chef vid polisinsatsen – som pågått från det att han utsetts att leda insatsen fram till och med ingripandet mot Eric Torell – vid myndighetsutövning av oaktsamhet, åsidosatt vad som gällt för uppgiften genom att han underlåtit att jämlikt 2 § polislagen vidta åtgärder, väga in arbetsmiljöaspekter och den grundläggande taktiska förklaringsmodellen/förhållningssättet, som ett led vid planering och ledning av insatsen enligt följande:

- han har vid sin hot- och riskbedömning av den uppkomna situationen trots att han fått information om att man sett en person med vapen och att det i området tidigare varit en insats i anledning av att en person haft vapen och hotat skjuta polis – inte ansett att poliserna och han själv skulle agera utifrån bedömningen motsvarande den att man hade vetskap om att det var en farlig beväpnad person.

- han har inte samordnat poliserna på sådant sätt att risken för att de skulle kunna skjuta på varandra minimerats.

Thulin har vidare nämnda dag vid myndighetsutövning, av oaktsamhet, åsidosatt vad som gällt för uppgiften genom att han:

- underlåtit att jämlikt 2 § polislagen informera sig ytterligare i anledning av att en person Rickard Torell (Eric Torells pappa) - kontaktat Thulin och hans kollega om en bortsprungen person Eric Torell. Thulin har underlåtit att försäkra sig om att Rickard Torell eller Eric Torell inte är den person som har setts med ett vapen. Han har inte heller försäkrat sig om att Rickard och Eric Torell inte var utsatta för fara i anledning av insatsen.

- underlåtit att jämlikt 2 § polislagen medverka till att ta reda på om målsäganden i den tidigare insatsen var utsatt för fara i samband med att han fått reda på den tidigare insatsen om en person som haft vapen och hotat skjuta polis

Åtalspunkt 2: Vållande till annans död (Hannes Bäckström), lagrum: 3 kap 7 § 1 st brottsbalken

Hannes Bäckström har den 2 augusti 2018 på Norrbackagatan i Stockholms kommun, tillsammans med två andra poliser, upprepade gånger skjutit verkanseld mot Eric Torell som riktat ett vapenliknande föremål mot polisen.

När Eric Torell i ett efterföljande skede vänt ryggen mot poliserna har Hannes Bäckström, utan att längre ha rätt till nödvärn, avlossat ett skott som träffat Eric Torell i ryggen och som orsakat hans död. Gärningen har skett av oaktsamhet som bestått i att Hannes Bäckström avlossat skottet utan att dessförinnan på något sätt försöka förvissa sig om vilken verkan tidigare eldgivning haft och om hotet mot poliserna var sådant att det fortfarande motiverade verkanseld mot Eric Torell. För det fall

rätten skulle finna att Hannes Bäckström haft rätt till nödvärn när han avlossat skottet har det under alla förhållanden varit uppenbart oförsvarligt att använda skjutvapnet i detta skede.

Andrahandsyrkande: Tjänstefel, lagrum: 20 kap 1 § 1 st brottsbalken

I andra hand görs gällande att Hannes Bäckström i sin myndighetsutövning på beskrivet sätt av oaktsamhet åsidosatt vad som gällt för uppgiften.

Åtalspunkt 3: Tjänstefel (Christian Appelgren), lagrum: 20 kap 1 § 1 st brottsbalken

Christian Appelgren har den 2 augusti 2018 på Norrbackagatan i Stockholms kommun, tillsammans med två andra poliser, upprepade gånger skjutit verkanseld mot Eric Torell som riktat ett vapenliknande föremål mot polisen.

När Eric Torell i ett efterföljande skede vänt ryggen mot poliserna har Christian Appelgren, utan att längre ha rätt till nödvärn, avlossat ett skott som träffat Eric Torell i ryggen. Christian Appelgren har därigenom vid sin myndighetsutövning av oaktsamhet åsidosatt vad som gällt för uppgiften. Oaktsamheten har bestått i att Christian Appelgren avlossat skottet utan att dessförinnan på något sätt försöka förvissa sig om vilken verkan tidigare eldgivning haft och om hotet mot poliserna var sådant att det fortfarande motiverade verkanseld mot Eric Torell. För det fall rätten skulle finna att Christian Appelgren haft rätt till nödvärn när han avlossat skottet har det under alla förhållanden varit uppenbart oförsvarligt att använda skjutvapnet i detta skede.

3.2 Målsägandenas yrkanden om skadestånd

Målsägandena Katarina Söderberg, Rickard Torell och Elsa Torell, som alla har biträtt åtalet, har var och en i anslutning till åtalspunkten 2 begärt skadestånd av staten genom Polismyndigheten med 30 000 kr, med ränta enligt 6 § räntelagen från den 2 augusti 2018 till dess betalning sker. De yrkade beloppen avser ersättning för de personskador målsägandena har orsakats genom Eric Torells död (s.k. efterlevandeersättning). De har också förbehållit sig rätten att återkomma med skadeståndsanspråk i vissa delar.

Dödsboet efter Eric Torell har begärt skadestånd av staten genom Polismyndigheten med 33 305 kr med ränta enligt 6 § räntelagen från den 2 augusti 2018 till dess betalning sker. Beloppet avser begravningskostnader och kostnader i samband med minnesstund.

Som grund för anspråken har åberopats den påstådda brottsliga gärningen i åtalspunkten 2.

4 INSTÄLLNINGAR

Johan Thulin har förnekat brott och bl.a. hävdar att den påstådda gärningen objektivt sett inte ens innehåller några straffbara handlingar.

Hannes Bäckström och Christian Appelgren har förnekat brott. Som grund för sin inställning har de i korthet anförat att de har agerat med ansvarsfrihet eftersom en inbillad nödvärnssituation har förelegat. De har vidare gjort gällande att ingen del av händelseförloppet rymmer inslag av oaktsamhet eller har inneburit ett uppenbart oförsvarligt agerande. De har inte heller i någon del av oaktsamhet åsidosatt vad som gällt för uppgiften.

Polismyndigheten har, för det fall Hannes Bäckström skulle dömas för vållande till annans död eller på annat sätt befinnas ha gjort sig skyldig till en skadeståndsgrundande handling som orsakat Eric Torells död, medgett samtliga skadeståndsanspråk.

5 LÄSANVISNINGAR

I domen förekommer ett antal förkortningar och begrepp enligt följande.

GTF – Grundläggande taktiska förklaringsmodellen

NFC – Nationellt forensiskt centrum

Patrull 9130 – Patrullen bestod av det yttre befälet Johan Thulin och polismannen Karl Forsberg

Patrull 9430 – Patrullen bestod av polismännen Hannes Bäckström, Christian Appelgren och Agnes Olsson

Patrull 9560 – Patrullen bestod av polismännen Christoffer von Langenberg och Niklas Månsson

Piketen – Regionala insatsstyrkan

Polkon – Polisiär konflikthantering

RLC – Regionledningscentralen

Norrmalmspatrullen – Patrull 9430

Södermalmspatrullen – Patrull 9560

6 UTREDNINGEN

Åklagaren har åberopat skriftlig bevisning i målet. Det har t.ex. handlat om information om GTF:en, utdrag ur radiotrafiken, RLC:s rutiner, promemorior, skjutrapporter, obduktionsprotokoll, platsundersökningar, tekniska undersökningar och avståndsuppgifter samt rekonstruktionsfilmer och realtidsundersökningar.

Den muntliga bevisningen har varit omfattande. Åklagaren har åberopat målsägandeförhör med Rickard Torell och Katarina Söderberg (Eric Torells föräldrar) samt vittnesförhör med Tomas Ibstedt (vakthavande befäl), David Simonsson (RLC), Sara Kraft (RLC), Karl Forsberg (polis), Christoffer von Langenberg (polis), Niklas Månsson (polis), Agnes Olsson (polis), Kimmo Niemi (gruppchef regionala insatsstyrkan), Jonatan Friberg (yttre befäl), Johan Bertilsson (polis och instruktör), Sofie Aminoff (momentansvarig för polisiär konflikthantering), Susanne Döhmer Axenryd (vän till familjen Torell), Johan Lindahl (polis regionala insatsstyrkan) och Linus Hagstedt (skjutinstruktör).

Därutöver har Johan Thulin, Hannes Bäckström och Christian Appelgren hörts.

Hannes Bäckström och Christian Appelgren har åberopat vittnesförhör med Sonny Björk (f.d. kriminaltekniker), Jan Fredriksson (polis och instruktör) och Johan Bertilsson (polis och instruktör, se ovan). De har vidare som skriftlig bevisning åberopat ett utlåtande av Sonny Björk och hänfört sig till ett rättsutlåtande av docenten Annika Norée. Slutsatsen i rättsutlåtandet är att Hannes Bäckström och Christian Appelgren inte har begått något brott.

7 UTREDNINGENS RESULTAT

7.1 Förhörsuppgifter

Under rättegången har ett stort antal personer hörts. I detta avsnitt lämnas en redogörelse över vad förhörspersonerna i huvudsak har berättat.

*7.1.1 Uppgifter från målsägandena och en vän till familjen*Rickard Torell

Eric var diagnostiserad med Downs syndrom, autism och Klinefelters syndrom. Klinefelters syndrom påverkar talförmågan. Eric kunde bara säga enstaka ord, men han förstod saker som sades till honom. Sammantaget var Eric väldigt utvecklingsstörd. Eric var snäll och trevlig. Han gick klumpigt, framåtlutad, hade dålig balans och kunde inte springa utan endast gå långsamt. Eric var vänsterhänt och bar alltid saker med vänster hand. De kommunicerade genom teckenspråk. Sedan juli 2017 bodde Eric hos honom i en lägenhet i Vasastan som ligger nära den plats där Eric sköts. Eric var bekant med området. Det var flera år sedan Eric hade lämnat bostaden utan hans vetskap. Eric kan inte ha förstått de kommandon han fick av polisen som exempelvis vad det innebär att släppa ett vapen. Eric älskade poliser.

Den aktuella natten var han och Eric hemma. Omkring klockan tolv på natten sade han till Eric att snart gå och lägga sig. Eric hade problem med dygnsrytmen och förstod inte att det var viktigt att gå att lägga sig på kvällen. Eric kunde vara uppe på natten och sova på dagen.

Han lade sig själv och vaknade strax innan fyra på morgonen. Eric var då inte hemma och hade tagit hans nyckel. Han blev väldigt förvånad eftersom Eric hade slutat med att lämna bostaden. I detta skede visste han inte att Eric hade tagit leksaksvapnet med sig. Eric fick leksaksvapnet när han var omkring fyra år och brukade inte leka med det. Han vet inte var i lägenheten leksaksvapnet fanns. Eric hade tagit sönder leksaksvapnet; magasinet saknades.

Han gick ut för att leta efter Eric. Det var folktomt ute. Han gick först till 7-Eleven och sedan till Norrbackagatan. I korsningen Karlbergsvägen/Norrbackagatan kom en polisbil långsamt rullandes som han vinkade till. I polisbilen satt Johan Thulin och dennes kollega. Han berättade för dem att Eric hade gått ut och att han letade efter honom samt att Eric var rund, 20 år gammal och led av Downs syndrom. Poliserna verkade väldigt ointresserade och sade att de inte hade sett någon. De körde långsamt vidare. Han gick tillbaka till bostaden och letade på gården varefter han gick tillbaka till Norrbackagatan. Några kvarter upp såg han en polis stå framför några polisbilar. Han gick dit och gav polisen samma signalement som tidigare och frågade polisen om denne hade sett Eric. Polisen svarade nej. Han frågade polisen om de kunde skicka någon av de parkerade polisbilarna för att leta efter Eric. Polisen svarade att de hade fullt upp men tyckte att han skulle ringa och larma.

Han gick hem, ringde polisen och berättade samma saker som han hade gjort för Johan Thulin och dennes kollega, med tillägget att han uppgav Erics klädsel och hemadress. Polisen sade att de hade fullt upp i City men att de kunde skicka en bil vid klockan sex. Han gick därefter till Torsgatan och sedan tillbaka till polisen som hade stått vid polisbilarna. Han frågade polismannen om Eric hade dykt upp. Polismannen verkade nu intresserad och frågade efter signalement på Eric. Polisen gick därefter ner på Norrbackagatan till en annan polis. Båda poliserna gick fram till honom. Den ena polisen, Johan Thulin, berättade då att Eric hade varit beväpnad, blivit skjuten och avlidit. Det var fruktansvärt att höra och han blev helt tom. Han åkte med polisen till Karolinska sjukhuset där han fick beskedet att Erics liv inte hade gått att rädda.

Katarina Söderberg

Eric hade Downs syndrom, autism och Klinefelters syndrom samt hjärtfel. Han rörde sig väldigt långsamt och var lite överviktig. Han var sävlig och kunde inte springa eller gå fort utan gick långsamt och klumpigt, en stapplande framåtlutande gång. Hjärtfelet medförde att han hade dålig kondition och att han endast kunde gå en kortare sträcka innan han var tvungen att vila. Han var klassificerad på en tre-åringars mentala ålder. Eric levde i nuet och hade ingen förståelse för faror. Hans utgångspunkt var att alla var snälla. Eric var vänsterhänt och använde enbart vänster hand.

Leksaksvapnet låg i en låda under hans säng. Ingen i familjen visste antagligen att vapnet låg kvar i lådan. Eric hade i princip slutat att leka med leksaker. Han fick leksaksvapnet när han var fem år gammal. Hon har inte sett honom leka med leksaksvapnet på många år.

Eric lekte ofta vid lekplatsen vid Karlbergsskolan. Hon tror inte att han tidigare varit på den aktuella innergården men ibland var han ute och lekte med sina assistenter så det kan ha hänt att han varit där tidigare.

Eric rymde när han var 15 år gammal. Hon ringde då 112 som ringde tillbaka och berättade att de hade hittat Eric på ett internetcafé vid Odenplan. Han fick vid det tillfället åka polisbil hem och fick även leksaker av polisen. Eric tyckte om poliser.

Susanne Döhmers

Hon har känt familjen Torell/Söderberg länge. Hon träffade Eric Torell och hennes barn lekte tillsammans med honom. Eric Torell var rund, rörde sig lite klumpigt och var inte så kvick i sina rörelser. Han kunde inte springa och gick framåtlutad med fötterna utåt.

7.1.2 De tilltalades uppgifter

Johan Thulin

Han har arbetat som polis sedan 2005. Sedan 2016 har han haft en arbetsledande roll. Han blev yttre befäl sommaren 2017 och arbetar för närvarande som gruppchef och yttre befäl.

Han har mellan fem och tio gånger tidigare tagit emot larm om att beväpnade personer har iakttagits. Vid dessa tillfällen har det inte varit möjligt att lokalisera en gärningsman. Om det inte föreligger speciella omständigheter hanteras denna typ av larm av poliser i ingripandeverksamheten. Den första åtgärden som vidtas vid oklara larm är nästan alltid att kontakta inringaren i syfte att skaffa en så bra bild som möjligt om vad som faktiskt har skett.

Han har fått utbildning i GTF genom att det är invävt i olika Polkon-pass. GTF:en är enligt honom ett hjälpmedel och en tankeprocess som poliser ska vara medvetna om.

Den 2 augusti 2018 befann han sig i garaget på Norrmalms polisstation där han arbetade med Karl Forsberg. Han fick ett larm som handlade om en misstänkt beväpnad person. Han blev utsedd till polisinsatsledare vid insatsen, vilket bl.a. innebar att det var han som skulle leda arbetet och att han hade arbetsmiljöansvaret för poliserna vid insatsen. Han och Karl Forsberg körde upp på S:t Eriksgatan. Via polisradion fick de information från RLC om att patrullerna 9430 och 9560 ingick i insatsen. Hannes Bäckström och Christian Appelgren ingick i patrull 9430. Han gav den patrullen i uppgift att åka till adressen och kontakta inringaren. Patrull 9560 samt han och Karl Forsberg skulle åka runt i området för att observera och om möjligt lokalisera någon som kunde ha med larmet att göra.

När han gav dessa order hade han inte någon mer information än att en inringare hade sett en man som hade visat upp ett vapenliknande föremål. Han kan inte se att han skulle fattat något annat beslut baserat på den informationen. Instruktionsen han gav om att kontakta inringaren syftade till att få en bättre lägesbild av vad som hade hänt, t.ex. få information om det hade begåtts något brott och om det fanns någon gärningsman i området. Detta för att han skulle kunna bedöma vilka vidare åtgärder som behövde vidtas. Det fanns inget i den informationen han hade som tydde på att patrullerna skulle konfrontera en beväpnad person.

Han fick inte något signalement på den misstänkte beväpnade personen. Patrull 9430 och RLC påbörjade försök att kontakta inringaren. Han och Karl Forsberg

fortsatte att köra runt i området. De fick information från RLC om att det tidigare hade varit en insats i området som rörde en farlig beväpnad person. Han meddelade patrullerna att de skulle iaktta försiktighet.

I detta skede hade han väldigt lite information att utgå ifrån och fick ingen kontakt med RLC. Han ansåg att det var viktigt att ha med sig informationen om den tidigare insatsen i området. Samtidigt fanns det inga omständigheter som tydde på ett samband mellan den pågående insatsen och tidigare insatsen. Han såg därför ingen koppling mellan det tidigare ärendet och den pågående insatsen. Han hade heller ingen möjlighet att ta kontakt med målsäganden i det tidigare ärendet. Det fanns dock en risk att de kunde möta en beväpnad person varför informationen var intressant. Att få fram mer information var det viktiga i detta skede av insatsen.

Ingen av patrullerna fick kontakt med inringaren. RLC gav information om att det fanns en annan ingång till inringaren. Patrull 9430 var redan på väg till Norrbackagatan. Han sade till patrull 9430 att de skulle fortsätta köra runt till andra sidan och ta sig in till inringaren från ingången via innergården.

Han och Karl Forsberg fortsatte att köra runt kvarteret. Det var inte mycket folk ute. Under tiden pratade han i polisradion och var fullt upptagen med att leda insatsen. De fick syn på Rickard Torell vid en vägkant som vinkade åt dem. Han sade åt Karl Forsberg att åka fram och kontrollera vad Rickard Torell ville. Medan Rickard Torell pratade med Karl Forsberg var han upptagen med att prata i polisradion. Han hörde dock att deras samtal handlade om en bortsprungen person och att Karl Forsberg svarade att de var upptagna med ett högprioriterat ärende som de var tvungna att fortsätta med samt att Karl Forsberg bad Rickard Torell ringa 112.

Eftersom larmet handlade om en eventuellt pistolbeväpnad man såg varken han eller Karl Forsberg någon koppling mellan larmet och den bortsprungna personen. Han ställde därför inga vidare frågor till Rickard Torell.

De körde i stället runt kvarteret och fokuserade på uppgiften. RLC ropade i radion att de hade kontakt med inringaren som då återigen såg en man med pistol. Någon gång under detta skede gav han patrull 9560 uppgiften att biträda patrull 9430.

På vilket sätt patrull 9560 skulle biträda patrull 9430 gick inte att beskriva i den situationen; det måste patrullen själv avgöra. Patrull 9430 fick inte heller någon instruktion om hur de skulle agera om de mötte en beväpnad person eftersom det också är upp till patrullen att bestämma hur de ska agera i en sådan situation. Alla inblandade poliser var utbildade för att hantera en konfrontativ situation.

Från det att larmet kom in till att inringaren såg den beväpnade personen för andra gången förändrades inte hotbilden. Någon ytterligare information under denna tid fick han inte, exempelvis om det var en farlig eller ofarlig person. Han kunde fortfarande inte veta om larmet hade någon koppling till tidigare insatsen i området, vilket han förmedlade till patrullerna. Däremot var situationen konkret eftersom inringaren hade lokaliserat en person med ett vapen och han gjorde bedömningen att det kunde komma att användas skjutvapen vid insatsen.

Patrull 9430 begärde förtur och meddelade att de såg den beväpnade personen på Norrbackagatan. Hans uppfattning var att det var Agnes Olsson som pratade samt att hon lät väldigt stressad och skärrad. Han bad patrull 9560 lasta ur och biträda patrull 9430. Han sade åt Karl Forsberg att köra till adressen. Ungefär 30-40 meter från adressen blockerades vägen av betongsuggor. De parkerade därför bilen och blev ur.

I detta skede gick allting väldigt fort och att ge instruktioner var inte möjligt. Inriktningen var att göra ett eventuellt ingripande tillsammans.

Han hörde att det började skjutas ett flertal skott under en extremt kort tid. Han kunde inte urskilja enskilda skott; ljudet lät som ett utdraget skott. Han drog sitt vapen, sprang fram mot entrén och mötte från motsatt håll patrull 9560. De stod på var sin sida av portalen. Det gick några minuter då det pratades i polisradion. Det var oklart om gärningsmannen fortfarande höll i vapnet. Han skrek till patrull 9560 att de skulle ta det lugnt och inte skjuta så länge de inte blev beskjutna. Via polisradion frågade han poliserna på innergården vem det var som var skjuten och om någon var skadad. Han visste i detta skede att piketen var på väg till platsen.

Eftersom det fanns uppgifter om en tidigare insats i området om en beväpnad person som kunde ha sprängmedel och vapen gjorde han bedömningen att det var högst olämpligt för poliserna på innergården att gå fram till den skjutna personen. Han sade i stället åt poliserna att avvakta. Poliserna på innergården kom ut bakvägen. När han ansåg att det inte längre fanns risk att patrullerna skulle skjuta på varandra skickade han in piketen på innergården. Samtidigt pratade han med Karl Forsberg och gav denne order att skicka fram ambulanspersonal i syfte att vårda personen så fort denne inte längre var något hot.

Piketen gick in på innergården och påbörjade hjärt- och lungräddning. Han fick besked om att det inte var ett riktigt vapen som den skjutne mannen hade hållit i samt att mannen hade Downs syndrom och förmodligen inte hade något med larmet att göra. Samtidigt fick han besked av en annan patrull som stod vid avspärrningen att de talade med en man som letade efter någon. Han fick signalement på den personen, vilket stämde överens med den skjutne mannen. Då förstod han att det var

Eric Torell som var skjuten. Han gick och pratade med Rickard Torell och sade att Eric Torell hade varit beväpnad samt att han var skjuten och avliden.

Christian Appelgren

Vid händelsen hade han arbetat som polis i ungefär åtta månader. Han ingick i patrull 9430 tillsammans med Agnes Olsson och Hannes Bäckström. De befann sig i närheten av nattklubben F12 och arbetade brottsförebyggande. Klockan var mellan tre och fyra på natten. Radion larmade då ut att en person hade blivit hotad med pistol. Inringaren hade sprungit in i en port på Norra Stationsgatan 99. De blev beordrade till adressen och fick i uppgift att ta kontakt med inringaren. Med på insatsen var även en polisbil från Södermalm samt hans yttre befäl från Norrmalm.

På väg till adressen reflekterade han över att de inte hade fått något signalement på den misstänkte gärningsmannen.

De kom fram till Norra Stationsgatan 99 och tog sig fram till porten som var låst. Radion informerade om att det fanns två ingångar till adressen, Norra Stationsgatan 99 och Norrbackagatan 41. De körde därför mot Norrbackagatan 41. I samma skede kom information från radion om att det i området fanns en historik om en farlig person som hade hotat att skjuta poliser. Även andra poliser på insatsen kände igen händelsen och lämnade ytterligare information. Vid en husrannsakan hos personen hade polisen hittat automatvapen och handgranater samt vid en tidigare händelse skulle sprängmedel, en bomb av något slag, ha förekommit. Han gjorde i samband med detta en slagning på sin telefon om det tidigare ärendet i området och läste att personen var farlig vid polisingripanden och hade hotat att skjuta polis. Detta höjde hans vaksamhet ännu mer.

De anlände till Norrbackagatan 41 och gick in på innergården via ett valv. Uppdraget var fortsatt att kontakta inringaren. Av information som kom från radion drog han slutsatsen att mannen med vapnet inte fanns i den direkta närheten eftersom inringaren inte längre såg honom. Han förstod att inringaren skulle befinna sig i huset längst in på innergården. Det var däremot oklart vilken port på innergården som motsvarade Norra Stationsgatan 99 eftersom det inte stod några nummer på portarna. De kontrollerade portarna men såg ingen person. Han sade på radion att inringaren skulle ge sig till känna om denne fanns kvar på platsen. Han fick då till svar att inringaren såg den misstänkte mannen på gatan. Han undrade då om inringaren syftade på Norra Stationsgatan, Norrbackagatan eller en annan gata som man eventuellt kunde se från platsen där inringaren befann sig. Att han inte fick denna information skapade stort obehag hos honom.

Patrullen samlades på innergården och de konstaterade att det inte kändes bra att stå på innergården med den knapphändiga informationen om var den pistolbeväpnade personen befann sig. De beslutade att ta sig tillbaka till polisbilen, förflytta sig till en annan position med bättre överblick och invänta mer information från radion.

De rörde sig igenom valvet mot polisbilen. Han gick först. Innan han kom ut på gatan gjorde han en "kik" runt höger hörn för att bilda sig en uppfattning om vad som fanns på gatan utan att visa för mycket av sig själv. En bit upp på gatan såg han en man som var på väg mot honom med bestämda steg. Mannen bar på ett vapen längs sidan. Vapnet var större än en vanlig pistol. Han blev rädd och förstod att det var väldigt farligt. Den första känslan han fick var att han skulle bort från platsen och ta skydd. Han såg att Hannes Bäckström var på väg ut på gatan och tog tag i hans axel. De sprang tillbaka i valvet mot innergården. Samtidigt drog han upp sitt vapen och sade "han kommer hitåt". Han tog skydd bakom ett hörn i slutet av valvet och tittade igenom valvet mot Norrbackagatan. Någon ropade "förtur" på radion. Han hörde aldrig att Södermalmspatrullen skrek ute på gatan. Han såg att det fanns stora fönster på andra sidan gatan och tänkte att det inte var någon bra plats att stå på om det skulle uppstå en situation där han skulle behöva skjuta.

Precis när han hunnit tänka detta dök mannen med vapnet upp, vek in i valvet och höjde vapnet mot honom. Sedan gick allting väldigt fort. Han såg kollegorna försvinna. Han valde att röra sig åt samma håll eftersom han inte ville vara kvar avskuren ensam med personen. Han beslutade därför att springa över öppningen och var då i mannens skottlinje. Det stack till i hela hans kropp och han tänkte att om mannen skjuter nu så kan han dö. Agnes Olsson försvann upp åt höger mot en höjd. Hannes Bäckström befann sig en bit till vänster. Han såg ett träd längst bort till vänster som han sprang emot. Någon gång under detta skede skrek någon eller alla av dem "polis".

Han kom upp till trädet och såg att mannen hade kommit in på innergården. Mannen vände sig upp mot höjden där de befann sig. Med samma distinkta rörelse som mannen hade gjort i portalen vände han upp vapnet mot dem, främst i riktning mot Agnes Olsson och Hannes Bäckström. Det började smälla flera gånger och han blev fruktansvärt rädd. Han förstod att det var en livsfarlig situation där det sköts mellan mannen och honom och hans kollegor. Allt gick mycket fort. Han valde då att öppna eld mot mannen. Allting runt omkring svartnade och det enda han såg var hotet framför honom. Skottlossningen varade under en kort tid. Enligt hans övertygelse befann sig mannen i samma hotfulla position under skottlossningen. Han såg inte att mannen vände sig eller att han rörde sig i sidled. Han kan inte förklara varför mannen träffades i baksidan höger axel. Det kan stämma att han avlossade fem skott.

Mannen föll sedan till marken. Han slutade då att skjuta eftersom han inte längre ansåg att mannen utgjorde ett akut hot. Han såg åt vänster och försökte bilda sig en uppfattning om hur kollegorna mådde. Han tog upp en ficklampa och lyste mot platsen där mannen låg men kunde inte se om mannen hade något annat farligt föremål tillgängligt. Han sade på radion att de hade avlossat skott, att det låg en person ner och att de måste få en ambulans till platsen. På radion sades att en insatsstyrka var på väg och att de skulle vidta största försiktighet eftersom mannen hade varit aktuell med sprängmedel tidigare. Radion gav instruktion om att de skulle ta sig ut från innergården om det kunde göras på ett säkert sätt. Patrullen samlade ihop sig och de sprang ut på baksidan från innergården. På Norrbackagatan fick de kontakt med det yttre befälet och Södermalmspatrullen. De gick i en polisbuss och kördes från platsen.

Hannes Bäckström

Han har arbetat som polis sedan 2018 och hade vid den aktuella händelsen arbetat i ungefär sju veckor.

Den 2 augusti 2018 befann han sig med Agnes Olsson och Christian Appelgren på Fredsgatan. De fick ett larm om att en inringare hade sett en beväpnad person. De fick därför i uppgift att köra till Norra Stationsgatan 99 för att ta kontakt med inringaren. De körde till adressen och gick fram till porten som var låst. Via radion fick de information om att det fanns en annan ingång till fastigheten via Norrbackagatan 41. Under färden till den adressen fick han information om att det i närområdet hade varit en tidigare händelse med en beväpnad person som hade uttalat att denne var villig att skjuta mot polisen. Han gjorde en slagning i telefonen, såg en passbild på personen och tänkte att personen var farlig samt att det var bra att ha med sig informationen under insatsen.

De parkerade utanför Norrbackagatan 41 och gick in på innergården via en portal. Uppdraget var att ta kontakt med inringaren. När han var på innergården var han vaksam och försökte vara så alert som möjligt men han hade inte känslan att mannen med pistolen skulle vara därinne. De fick inte tag på inringaren. Efter en kort diskussion kom de fram till att det inte fanns mer för dem att göra på innergården och de valde därför att gå tillbaka till polisbilen för att samverka med övriga patruller vad de skulle göra. Han minns inte om han hörde att inringaren hade sett mannen igen. Han och Christian Appelgren gick först och Agnes Olsson gick lite efter dem. Innan han gick ut från portalen tittade han ut på gatan, först till vänster och sedan till höger. Till höger såg han en man på ca 20 meters håll som gick mot dem och var beväpnad. Mannen höll vapnet i höger hand längs sidan. Vapnet var större och såg ut att ha mer eldkraft än hans tjänstevapen; det såg ut som

en k-pist eller något liknande. Mannen var kraftig och klädd i svart keps med skärmen framåt.

Det kändes inte bra och de backade in i portalen samt larmade och begärde förtur till RLC. Han berättade för Agnes Olsson om vad han hade sett på gatan och drog upp sitt tjänstevapen. Mannen gick in i portalen. Han skrek ”polis” och gjorde sig till känna men fick ingen reaktion från mannen som fortsatte att gå mot dem. Han upplevde dock inte att han fick något vapen riktat mot sig inne i tunneln. Han ville inte att det skulle börja skjutas i tunneln; läget var dåligt där och mannen var tyngre beväpnad än vad de var. De valde därför att ta sig in på innergården igen. Agnes Olsson följde väggen och ställde sig vid några buskar åt höger. Christian Appelgren ställde sig vid ett träd. Han hittade inget skydd och hamnade mellan sina kollegor.

Under ett blixtsnabbt skede klev mannen in på innergården, höjde sitt vapen och siktade mot Agnes Olsson. Han kände sig enormt pressad, upplevde situationen som akut och extremt hotfull och tänkte ”nu skjuter han Agnes”. Han valde då att skjuta mot mannen. Hans seende blev kraftigt avsmalnat. Mannen rörde sig längre in på innergården och svepte med vapnet åt det håll där han och Christian Appelgren stod. Han fortsatte att skjuta mot mannen tills denne föll till marken och tappade vapnet. Han hade inte möjlighet att stanna upp och analysera varje enskilt skott. Han sköt fort utan avbrott. Det kan stämma att han sköt åtta skott. Han kan inte närmare säga hur mannen förflyttade sig beroende på att det gick superfort. Han såg inte att mannen vände sig om någon gång under skottlossningen.

Efter skjutningen bröts hans tunnelseende och han såg efter sina kollegor. De rapporterade på radion om vad som hade hänt och fick höra att insatsstyrkan var på väg till platsen samt att de skulle iaktta försiktighet. När de fick veta att insatsstyrkan var på plats tog de sig ut från innergården.

7.1.3 Uppgifter från poliser som arbetade vid regionledningscentralen

Tomas Ibstedt

Han har arbetat som polis i 31 år, varav de senaste sex åren som yttre befäl och stationsbefäl samt som vakthavande befäl de senaste 14 åren. Han har arbetat på RLC sedan 2006. Vid den aktuella händelsen arbetade han som vakthavande befäl på RLC.

När ett larm kommer in till RLC tar en operatör emot samtalet och lyfter detta till ett RLC-befäl som gör bedömningen om ärendet ska vidare till det vakthavande befälet eller inte. RLC får in väldigt många ärenden där personer har sett någon person med ett vapen. Det kan komma in ett flertal sådana ärenden per arbetspass.

Det kan stämma att det förekommer omkring 2 000 sådana samtal på tre månader. Dessa ärenden lyfts i stort sett alltid till det vakthavande befälet.

Den 2 augusti 2018 fick han information om ett larm där en person hade setts bära på ett vapen på en viss adress. Samtidigt fick han information om att det kunde finnas en person på samma adress med ett stort våldskapital. Han beslutade därför att inleda en polisinsats och utsåg en polisinsatschef i City som tillfördes polisbilar. Efter det hörde han ingen radiotrafik och fick inte heller någon löpande information från insatsen.

Utifrån dessa ingångsvärden ska insatsen, enligt hans uppfattning, prioritera att lokalisera gärningsmannen och vittnet/anmälaren. Ett beslut om att söka kontakt med anmälaren är inte något han skulle ifrågasätta. Om han får uppfattningen att polisinsatschefen inte klarar av uppdraget kan han byta ut denne. I akuta ärenden har han aldrig bytt ut en polisinsatschef; det skulle kunna vara förödande.

Strax efter händelsen berättade en operatör för honom att en pojke med Downs syndrom var försvunnen. Han gjorde dock ingen koppling att det var pojken som var skjuten utan bedömde att de skulle avvakta med att leta efter pojken till dess den aktuella insatsen var avslutad.

David Simonsson

Han har arbetat som polis sedan 2008. Sedan 2012 arbetar han på RLC som polisär radiooperatör. En operatör tar emot 112-samtal från allmänheten, sköter insatser och gör bedömningar om patruller ska åka på ärenden eller inte. RLC-befälen är hans närmaste chefer. Han talar med det vakthavande befälet dagligen. RLC utgörs av ett öppet kontorslandskap.

Den 2 augusti 2018 tog han emot ett samtal vid omkring klockan fyra på natten från en ung kvinna som lät skräddad. Hon gav samtidigt ett nyktert, adekvat och sakligt intryck. Kvinnan berättade att det hade kommit fram en man till henne och visat en stor, svart pistol några gånger samt att hon och hennes vän hade rusat in i en port. Han slog in adressen där de befann sig. En röd objektsknapp dök upp. Den betyder att det finns en adress i närområdet av den inslagna adressen som har en hotbild eller annan information som kan vara viktig för patrullerna. I detta fall fanns en hotbild mot en kvinna på en adress i närheten. Hotbilden bestod av att en man tidigare hade varit extremt hotfull mot kvinnan och polis. Han berättade för sitt befäl att det var något på gång och fortsatte samtala med inringaren. Inringaren berättade att mannen var kort, ruffig och hade rock på sig samt att det inte fanns något utmärkande signalement som hon kunde lämna. Mannen hade inte sagt något till henne.

Operatören Sara Kraft, som satt i närheten av honom, skapade en insats och ordnade resurser till insatsen. Han fortsatte att prata med inringaren och inväntade att polis skulle komma till platsen där hon befann sig. Inringaren skulle möta upp polisen och peka ut var mannen befann sig. Inringaren berättade att det fanns två ingångar till aktuell adress; en via Norra Stationsgatan och en via en parallellgata. Han hörde Sara Kraft prata med patrullerna. De hade gjort slagningar på personen som objektsknappen avsåg och hade fått information om att personen skulle vara extremt farlig.

Han förstod att polisresurserna började närma sig adressen och bad då inringaren gå ner för att möta poliserna. När inringaren gick ner fick hon syn på mannen igen och berättade att han hade en pistol i handen. Han bad henne att gå tillbaka. Våldigt kort därefter hörde han att polis hade ingripit mot mannen och att det hade avlossats skott.

Sara Kraft

Hon har arbetat som polis sedan 2010. Under den aktuella händelsen arbetade hon som operatör på RLC.

Den 2 augusti 2018 kom ett samtal till RLC. Hon såg på sin skärm att det kom ett omedelbart jobb. Det speciella med jobbet var att det fanns en objektsmarkering i kvarteret med information som avsåg en tidigare intressant person. Hon skrev in det i händelserapporten och skickade därefter patrull till adressen. Det är hennes ansvar att göra patrullerna och ansvarig personal uppmärksamma på den information som markeringen innehöll. Hon berättade om informationen för patrullerna. Parallellt gjorde personal på RLC slagningar på personen.

7.1.4 Uppgifter från poliser som på olika sätt var med vid polisinsatsen

Karl Forsberg

Han har arbetat som ingripandepolis i Stockholm City sedan november 2017.

Den 2 augusti 2018 ingick han i en patrull med Johan Thulin, som var yttre befäl. Han körde polisbilen. Via radion fick de ett jobb som handlade om att en inringare hade sett eller gått förbi en person med pistol. De åkte till Norra Stationsgatan 99 där en Norrmalmspatrull och en Södermalmspatrull anslöt. Johan Thulin gav Norrmalmspatrullen i uppgift att kontakta inringaren i syfte att få mer information om ärendet. Han tror att Södermalmspatrullen fick i uppgift att åka runt i området, vilket han och Johan Thulin också gjorde.

De fick information från radion om att det fanns en farlig person knuten till området kring Norra Stationsgatan 99. Personen hade utsatt någon boende i området för hot. Av antingen radion eller någon patrull framgick att det rörde adressen Norrbackagatan 41. Norrmalmspatrullen fick i uppgift att åka till Norrbackagatan i syfte att få tag på inringaren, vilket de inte fick. De fick personnumret på den tidigare i området aktuella personen. Johan Thulin sade till patrullerna att det inte behövde avse den personen de letade efter men att patrullerna skulle ha informationen i bakhuvudet.

På Norrbackagatan fick de fick syn på en man som vinkade åt dem. Han körde fram till mannen som berättade att en pojke med Downs syndrom hade rymt hemifrån. Han och Johan Thulin kom fram till att de var tvungna att återgå till sitt ärende. Han sade till mannen att de var upptagna och att denne skulle ringa 112 om det var en akut situation. Han hade inte en tanke på att pojken kunde vara den person som de letade efter.

De åkte vidare. Samtidigt försökte de andra två patrullerna få kontakt med inringaren. När han hörde att någon av patrullerna fick syn på gärningsmannen vände de om och åkte mot Norrbackagatan 41. Under den tiden tryckte någon patrull förtur, som betydde att patrullen behövde snabb hjälp av andra patruller. En avspärrning på Norrbackagatan gjorde att de inte kunde köra helt fram varför de parkerade och klev ur bilen. Då smällde det under ett par sekunder. Han uppfattade smällarna som pistolskott. De drog sina vapen och gick mot adressen. De möttes av Södermalmspatrullen. Han fick uppfattningen att Södermalmspatrullen hade varit på platsen ett tag. En i Södermalmspatrullen hade dragit vapen. Mellan trottoaren och innergården fanns ett valv. Han tittade genom valvet in på innergården. Det var fortfarande oklart vad som pågick på innergården. Genom radion uppfattade han från patrullen som befann sig på innergården att en person var skjuten, blödde, låg på marken, rörde sig lite och hade ett vapen i handen. Johan Thulin sade att ingen skulle gå fram till personen eftersom det var för osäkert.

De inväntade piketen. Johan Thulin gav honom i uppgift att kontakta ambulans. Eftersom platsen inte var säker meddelade han ambulanspersonalen att avvakta. Piketen anlände, gick in på innergården och började vårda personen samt meddelade att platsen var säker. Han sade till ambulanspersonalen att de kunde gå in på innergården.

Vid ett senare tillfälle kom en person från piketen fram och berättade att han trodde att pojken som var skjuten hade Downs syndrom. Han mindes då mannen som hade berättat om pojken med Downs syndrom som hade rymt hemifrån, vilket han berättade för Johan Thulin. Han gick upp till en patrull som stod på Norrbackagatan och sade till dem att det eventuellt kunde komma fram en person till dem som letade efter sin son med Downs syndrom.

Christoffer von Langenberg

Han har arbetat som polis i fem år. Under denna tid har han arbetat på uttryckningen i Stockholm City. Det innebär att han är uniformerad och åker på omedelbara, pågående ärenden relaterade till 112-samtal.

Den 2 augusti 2018 ingick han i patrull 9560 med Niklas Månsson. De utgick från Södermalm. Runt klockan fyra på natten blev de beordrade av RLC tillsammans med en Norrmalmspatrull till Norra Stationsgatan. RLC berättade att någon hade sett en beväpnad man. På vägen till platsen reflekterade han över den angivna adressen. Han påminde sig om en händelse som han själv hade varit delaktig i ett par månader tidigare, i anslutning till adressen. Ärendet handlade om en bilbomb och en farlig gärningsman som hade uppgett att han vid konfrontation ville döda poliser. Vid husrannsakan hos mannen hade skjutvapen påträffats. Han ville därför vidta extra försiktighet vid insatsen och berättade även om informationen han hade, antingen över radion eller endast till Niklas Månsson.

På vägen till adressen stannade de och satte på sig extra skyddsutrustning i form av ballistisk hjälm och en starkare skjutväst. Bortsett från att den beväpnade personen senast hade setts i ett område hade de ingen information om var personen befann sig. De fick order om att få visuell kontakt med personen. Han uppfattade ordergivningen som väldigt vanlig i denna typ av ärende.

Han körde på Norrbackagatan. Via radion hörde han att Norrmalmspatrullen tog sig till fots in på en innergård. Norrmalmspatrullen sade på radion att de såg mannen på Norrbackagatan. Han körde på Norrbackagatan och påbörjade en U-sväng. Under U-svängen sade Niklas Månsson att han såg mannen från bakrutan. Han avbröt U-svängen och stannade. De klev ur bilen och identifierade mannen, som var 20-30 meter bort och gick i riktning mot dem. Mannen var fullvuxen och gick något ihopsjunken. Han drog upp sitt vapen och rörde sig samtidigt till en mur vid sidan av vägen. Samtidigt skrek han ”polis, visa händerna, lägg dig ner” flera gånger till mannen. Mannen höll något i händerna och fortsatte att gå mot dem trots att de fortsatte att ropa till honom. Han satte sig vid muren och såg mannen öka sitt tempo och försvinna mot husfasaden. Det fanns inget tvivel om att mannen inte kunde ha missuppfattat att de var poliser eftersom att de var uniformerade, hade identifierat sig som poliser och åkte en målad polisbil. Från sin position vid muren var han inte beredd att skjuta in på innergården eftersom han inte såg vart mannen befann sig någonstans. Om mannen hade fortsatt gå mot dem i stället för att vika av, och om han hade sett vad mannen höll i sina händer, hade det troligen slutat med att han och hans kollega skjutit verkanseld.

Efter att mannen vikit av gick allting väldigt fort. Han hörde väldigt många skott i snabb följd. Det lät som automateld. Hans första reaktion var att han och Niklas Månsson blev beskjutna. Han trodde att mannen hade tagit skydd och sköt på dem. Han sade ”skottlossning, skottlossning, vi blir beskjutna” i radion. Efter det sade han att det var oklart om de blev beskjutna eller om det var polis som sköt. Han kunde inte identifiera var skotten kom från. Det är väldigt svårt att i en stadsmiljö höra varifrån det skjuts.

Han och Niklas Månsson gick mot husfasaden där han hade sett mannen försvinna in. Han såg via en portal mannen ligga på mage ungefär 5-6 meter ifrån honom. De tog sig fram till kroppen och frös läget. Mannen låg på mage med händerna under sig. Han såg inget vapen. Piketen anlände platsen och säkrade kroppen. De påbörjade återupplivningsförsök tillsammans med piketen.

Niklas Månsson

Han har arbetat som polis sedan 2016, bl.a. med ingripandeverksamhet i Stockholm City.

Den 2 augusti 2018 ingick han i patrull 9560 med Christoffer von Langenberg. Runt halv fyra på natten fick de ett larm på radion om att en person hade iakttagit en man med pistol på Norra Stationsgatan. De blev beordrade dit av RLC tillsammans med ytterligare en patrull och en ledningsresurs. De åkte från Södermalm mot adressen. En bit från adressen stannade de och tog på sig skyddsutrustning. De försökte sedan lokalisera mannen. Han visste inte exakt var de andra patrullerna befann sig.

Efter en stund fick de information om att mannen hade iakttagits på Norrbackagatan. De befann sig då på Norrbackagatan och fick syn på mannen på ungefär 60 meters avstånd. Mannen gick mot dem i rask, bestämd och vaggande gång. Det var något dunkelt ljus på gatan men goda siktförhållanden. Han kunde urskilja att mannen höll ett vapenliknande föremål med båda händerna. Det var en vanlig, svart pistol med något längre pipa. Han klev ur, tog skydd bakom bilen och skrek till mannen ”polis, släpp vapnet”. Mannen sprang in till en port och försvann ur hans synfält. I detta skede fanns det ingen risk att han skulle skjuta på Christoffer von Langenberg eller patrullen som befann sig på innergården.

Några sekunder senare hörde han skottlossning. En stund senare fick han höra att kollegor hade skjutit och att mannen låg på marken. De rörde sig sakta mot portalen där mannen hade gått in.

Agnes Olsson

Hon har arbetat som polis sedan juni 2011.

Den 2 augusti 2018 satt hon i en patrull med Hannes Bäckström och Christian Appelgren. De befann sig på nattklubben F12 och arbetade brottsförebyggande. De fick ett larm om att en person hade sett en man med pistol på Norra Stationsgatan och fick i uppgift att söka efter personen som hade ringt in larmet.

De körde fram till Norra Stationsgatan och började söka efter inringaren. Den yttre befälsbilen befann sig framför dem och sökte efter en eventuell gärningsman. På radion fick de information om att de skulle söka inringaren genom att gå in på en innergård på baksidan av Norra Stationsgatan. De fick även information om en tidigare man i området. Hennes patrull diskuterade varken sinsemellan eller med polisinsatschefen om att skjutvapen skulle kunna komma till användning eller att de kunde stöta på en gärningsman med vapen. Det var däremot något de hade med sig.

De körde runt huset till Norrbackagatan, parkerade bilen och gick in på innergården via en portal. Innergården utgjordes av olika höjdnivåer och det fanns lite träd, buskar och cyklar. Hon såg ingen annan ingång eller utgång från innergården än portalen. De försökte lokalisera inringaren. Det var konstigt att inringaren inte kom ner. På radion hörde hon att inringaren såg mannen med vapnet. Hon kände att de behövde gå ut från innergården, vilket de gjorde.

När de befann sig i portalen på väg ut mot gatan uppmärksammade Christian Appelgren att mannen befann sig ute på gatan. Mannen vek in mot portalen. I höger hand höll han avslappnat i ett vapen som var riktat nedåt. Hon skrek ”polis, stanna”. Mannen höjde vapnet och gick mot henne. Hon blev livrädd och var säker på att han skulle skjuta henne. Hon sprang längs husväggen inåt till höger på innergården och tog skydd bland några buskar. Därifrån observerade hon portalen. Mannen kom in på innergården, upptäckte henne och riktade vapnet mot henne. Hon var helt säker på att han skulle skjuta henne och kände sig därför tvungen att skjuta mot honom.

Hon försökte sedan ta sig fram mot mannen. Hannes Bäckström och Christian Appelgren stod på hennes högra sida. Hon gick upp till dem. De avvaktade tills de blev tillsagda att lämna platsen.

Kimmo Niemi

Han blev polis 2007 och har sedan 2011 arbetat på regionala insatsstyrkan (piketen).

Den 2 augusti 2018 var han gruppchef för den grupp som arbetade nattpass. Gruppen satt i lokalerna och arbetade. Medan de arbetar försöker de lyssna på radion vilka anrop som går ut från RLC. En kollega sade till honom att denne hade hört något på radion om en farlig person, om vapen och att det kunde vara ett ärende för gruppen att åka på. Han lyssnade på radion en kort stund där det talades om en farlig person. Han ropade till gruppen att göra sig redo att åka.

Gruppen började åka mot den aktuella adressen. Det vakthavande befälet ringde och frågade om de hade hört om ärendet. Han svarade ja och att de var på väg. Under färden hörde han på radion att det hade skjutits på platsen. Det var först oklart om polis hade skjutit eller blivit beskjutna. Efter en stund hörde han att polis hade skjutit, att gärningsmannen låg på marken och att läget på platsen var fryst. Dessutom hörde han att det fanns misstankar om att den skjutne personen tidigare innehåft vapen, haft tillgång till sprängmedel och hotat polis.

De anlände på platsen, plockade ur en ballistisk sköld och gick fram mot innergården. Från portalen såg han en man på innergården ligga vänd bort från dem. De säkrade upp mannen och vände upp honom. Mannen hade ingen andning eller puls. Han sade till gruppens sjukvårdare att börja arbeta med mannen. I nära anslutning och ovanför mannen låg något som såg ut som ett vapen riktat mot dem. Vapnet såg ut som en MP5. Han sade åt en kollega att flytta på vapnet. Kollegan konstaterade att vapnet var gjort av plast. Han meddelade att mannen var säkrad och att ambulanspersonal kunde komma fram och påbörja vård.

Johan Lindahl

Vid den aktuella händelsen arbetade han på piketen i Stockholm. Han är utbildad sjukvårdare. Han och hans kollegor fick information om att poliser hade skjutit en gärningsman som låg på en innergård och att piketen behövdes för att säkra gärningsmannen. De åkte till platsen och under färden fick de information om att det kunde finnas sprängmedel.

De anlände till platsen, ställde upp en sköldvagn och närmade sig innergården med stor försiktighet. De gick fram till mannen och kontrollerade hans armar för att leta efter sprängmedel. Han såg att mannen var skadad och behövde vård. Han satte förband på två ingångshål. Mannen hade ingen puls och andades inte. De påbörjade hjärt- och lungräddning. I samband med det blev han uppmärksam av en kollega att det låg ett vapen ungefär en halvmeter ovanför mannens huvud som var riktat mot honom. Han plockade upp vapnet och kastade bort det. Ambulans kom sedan till platsen.

7.1.5 Uppgifter från personer som har olika sakkunskaper

Jonatan Friberg

Han har arbetat som polis i yttre tjänst sedan 2009. Under hösten 2014 utbildade han sig till yttre befäl. Sedan 2016 arbetar han som gruppchef. Johan Thulin genomgick en introduktion till yttre befäl med honom som sin handledare. Den som genomgår introduktionen sköter verksamheten under översyn av handledaren. Han var inte i tjänst vid den aktuella händelsen.

På frågor om den aktuella händelsen har han sagt att utifrån informationen om att inringaren hade sett ett vapen fanns det anledning att förvänta sig våldsanvändning. Det yttre befälet organiserar dock inte poliserna på något särskilt sätt för att undvika att poliser eller andra vid användning av skjutvapen kommer till skada. I stället ger det yttre befälet en inriktning om vad denne vill att patrullerna ska göra. Yttre befäl arbetar efter lägesbild och vill ha en så tydlig lägesbild som möjligt. Det är lägesbilden som styr. Det yttre befälet arbetar alltså för att förbättra lägesbilden och vid den aktuella händelsen har åtgärder vidtagits för att förbättra lägesbilden genom att inringaren skulle mötas upp.

Han har varit med om flera ärenden där ingångsvärdet har bestått i att någon har iakttagit en beväpnad person. Hans inriktning i dessa ärenden har varit att köra till platsen, bättra på lägesbilden genom att ta kontakt med inringaren och att leta efter den misstänkte gärningsmannen. Om gärningsmannen i ett sådant fall skulle lokaliseras av en patrull är det patrullens uppgift att konfrontera gärningsmannen. Det är då patrullens ansvar att agera utifrån hur det ter sig på platsen.

Sofie Aminoff och något om GTF:en

Hon är utbildad polis och arbetar nu som lärare och momentansvarig på polisutbildningen på Södertörns högskola där hon undervisar i taktik. Hon har under sitt förhör bl.a. redogjort för den grundläggande taktiska förklaringsmodellen, GTF, och vad den innebär. GTF kan kort sägas vara ett förhållningsätt och är grunden för polisens taktiska risk- och hotbedömning vid olika situationer. GTF är en del av ämnet polisiär konflikthantering, Polkon, som studeras på polisutbildningen.

I den bevisning som åklagaren åberopat från Polishögskolan definieras om GTF:en som

en teoretisk beskrivning av vissa förhållanden mellan en gärningsman som bestämt sig för att gå till angrepp och motparten, polisen, som ska utföra ett ingripande mot denne. För-

klaringsmodellen kan även användas som ett bedömningsstöd i ingripandesituationer för att bedöma riskerna och möjligheterna till att kunna utföra ett säkert ingripande. Den taktiska förklaringsmodellen består av tre delar: risk- och hotbilsbedömning, kontrollbegreppet (mänskliga begränsningar) och tankeprocessen.

Sofie Aminoff har vidare berättat att GTF lägger grunden för polisens taktiska förfarande och handlar om hur människor fungerar, hur de analyserar en situation men också om vad människor har för förutsättningar. Det första en polis ska göra i en situation är en taktisk risk- och hotbedömning. Bedömningen påbörjas när polisen får ett anrop över radion. Informationen ska värderas och en bedömning ska göras om vad det är för situation. Bedömningen fortlöper under hela händelseförloppet genom att polisen möts av nya sinnesintryck. Den andra steget behandlar kontrollbegreppet. Alla situationer börjar med varseblivning. Vad som faktiskt sker ska sedan definieras. Efter det ska polisen reagera genom att en adekvat åtgärd ska vidtas.

Hon har vidare påtalat att det ofta finns flera sätt att lösa en situation, vissa är bättre och andra är sämre. Det är en subjektiv bedömning som görs så det kan finnas olika uppfattningar utan att någon behöver vara direkt fel.

Polisinsatschefens roll är att stötta, leda och fördela. Samtidigt ligger det ett ganska stort ansvar på den enskilde polismannen som kommer först till platsen. Poliser ska, utifrån den information de har, förbereda sig på vad de kan komma att mötas av.

Linus Hagstedt

Han är polis och började delvis arbeta som skjutinstruktör 2002. År 2007 började han som vapenlärare på Polishögskolan och har även varit ämnesansvarig för vapenutbildningen. För närvarande arbetar han med vapenutbildning på operativa avdelningen i Stockholm.

Begreppet verkanskontroll betyder att den som har avlossat skott ska försöka uppfatta vilken effekt eldgivningen har fått, en uppföljning av skottet. Verkanskontroll är ingen regel utan något som en polis ska sträva efter att göra efter varje avlossat skott, både vid situationer där eldgivning används med stöd av laga befogenhet och i nödvärnssituationer. Möjligheten att göra verkanskontroll är avhängigt till hur akut hotet är, polismannens erfarenhet och personliga egenskaper. Generellt sett finns det mer tid och större möjlighet att göra verkanskontroll i en situation där en polisman använder verkanseld med stöd av laga befogenhet än i en nödvärnssituation.

Om en polisman möts av ett skjutvapen kan polisen verka med sitt vapen till dess hotet inte längre kvarstår och polisen uppfattar att hen får en effekt av sin eldgivning. Generellt sett kvarstår inte ett hot när det är uppenbart att det brottsliga angreppet upphört, t.ex. om personen släpper eller tappar vapnet alternativt lägger sig ner. De lär ut att en polis ska verka till dess att polisen får effekt av sin eldgivning. Det kan räcka med ett varningsskott. Om en person inte lyssnar på kommandon utan fortsätter att rikta ett vapen mot en polisman kvarstår absolut ett hot.

Sonny Björk

Han har arbetat som polis i 47 år, varav 37 år som kriminaltekniker. Han har specialiserat sig på vapen och ballistik. Efter pensioneringen har han arbetat som sakkunnig på uppdrag av försvarsadvokater och har hjälpt dem att tolka kriminaltekniska protokoll. Han har även biträtt Åklagarmyndigheten och målsäganden i uppmärksammade brottmål.

Han har granskat de rättsmedicinska undersökningarna och platsundersökningarna som har gjorts i det aktuella målet. Av undersökningarna har han dragit följande slutsatser. Kulan som träffade Erics Torells aorta sköts från 17 meters håll och träffade Eric Torell med en kulbana om sex grader nedåt. Trots att skytten befann sig högre i terräng än Eric Torell löpte kulbanan i kroppen svagt uppåt, vilket är anmärkningsvärt. Slutsatsen som kan dras av detta är att Eric Torell inte kan ha stått rakt upp utan rimligen borde ha varit böjd åt vänster vid träffen. Utifrån aktuella skottkanaler och de vinklar som uppmätts har Eric Torell inte skjutits rakt bakifrån utan han har stått med ryggen snett emot poliserna. Utseendet på den träff som tog i aortan tyder också, i jämförelse på den andra träffen i ryggen, på att kulan kan ha ”kantrat in” något när den träffat kroppen. Det är ett känt faktum att kulor kan kantra in. Ingångsvinkeln kan därför ha varit lägre än den sonderade vinkeln. Det behöver därför inte skilja så mycket mellan de båda träffarnas vinklar.

Människans förmåga att röra sig efter att ha blivit träffad av ett pistolskott är beroende av hur lång tid syre finns kvar i hjärnan. I detta fall har Eric Torell blivit träffad i aortan men bör trots det haft tillräckligt mycket syre kvar i hjärnan för att kunna förflytta sig under ca 25-30 sekunder efter träffen.

Ingen av träffarna har skadat det centrala nervsystemet och har därmed inte påverkat Eric Torells rörelseförmåga. Det går därför inte av utredningen att fastställa i vilken ordning de tre kulorna träffade Eric Torell och inte heller ordningen på övriga skott. Han kan inte uttala sig om Eric Torell har varit i rörelse vid skottet som träffade aortan. I och med att det var en markant spridning i sidled av kulor på platsen har Eric Torell däremot varit i rörelse under skottlossningen. Kulan som

träffade Eric Torell i aortan skulle därför ha kunnat varit den första eftersom han troligen kunde röra sig efter den träffen. Om Eric Torell vänt sig om i ett tidigt skede kan en möjlig förklaring till det i så fall vara att han sett sig om efter de skott som träffade väggen bakom eller cyklarna; de träffarna kan ha distraherat honom. Det kan också finnas andra orsaker.

Oavsett hur en person är vänd mot en kan personen vara potentiellt farlig så länge denne är vid medvetande och håller ett skjutvapen i händerna. Farligheten kan kvarstå även om personen vänder ryggen mot polisen, personen kan ju vända sig om snabbt och skjuta. Det tar bråkdelen av en sekund att vända sig om. När personen har släppt vapnet har hotet upphört. En person som ligger ner kan också fortsatt vara farlig.

Jan Fredriksson

Han är utbildad polis och började i mitten på 1980-talet att arbeta som vapeninstruktör. År 1993 började han att arbeta som instruktör på polishögskolans grundutbildning. Under 1990-talet genomförde han simulatorsövningar, i vilka försökspersonerna fick agera mot inspelade videosekvenser. Han upptäckte att försökspersoner i vissa situationer sköt väldigt sent. Som betraktare tyckte han att de borde ha reagerat snabbare.

Vid ett senare tillfälle blev han uppmärksam på professor Bill Levinskis forskning, vars hypotes var att poliser inte medvetet sköt en angripare i ryggen. Forskningen visade att om en angripande gärningsman vände sig om tillräckligt fort och avbröt attacken kunde mannen bli skjuten i ryggen utan att skytten hann avbryta sitt agerande. Bill Levinskis slutsats var att människan inte alltid hinner att reagera så snabbt att man hinner avbryta ett fredande mot ett avbrutet angrepp. Forskningen uttalade att denna tidsfördröjning uppgick till en och en halv sekund.

Han genomförde själv år 2002 flera försök med polisstudenter som gick grundutbildningen på polishögskolan i syfte att undersöka om Bill Levinskis forskning om reaktionstider stämde. Studenterna blev utsatta för ett plötsligt och livsfarligt angrepp där det enda tänkbara alternativet för dem var att freda sig med vapen. Han upptäckte att vissa försökspersoner fortsatte att skjuta när gärningsmannen hade avbrutit attacken och vänt ryggen till. Flera av dessa försökspersoner hade inte märkt att gärningsmannen hade vänt sig om medan vissa hade sett att gärningsmannen vände sig om men kunde inte avbryta det agerande som de hade bestämt sig för. Hans egna observationer stämde överens med Bill Levinskis forskning om reaktionstider. Fenomenet med tidsfördröjning är en mänsklig begränsning som inte kan förändras. Däremot kan poliser tränas för att inte hamna i denna typ av situationer. Det var elva personer som genomförde

försöket med pistol och han har inte gjort några nya försök sedan år 2002. Han kan inte bedöma om studien kan kallas för vetenskaplig. Han har inte sett någon kritik som riktats mot Bill Levinskis forskning.

Det förhållandet att en person vänt sig om behöver inte innebära att en nödvärns-situation har upphört. Det finns många sätt för en sådan person att fortsätta att agera och det går att skjuta bakåt med ett vapen, framför allt med ett enhandsvapen.

Johan Bertilsson

Han är utbildad polis och har arbetat i uttryckningstjänst samt som instruktör i taktik och självskydd. Sedan 2009 har han också forskat och har nu disputerat vid Lunds universitet med inriktning på perceptiva, kognitiva och motoriska effekter av akut stress kopplat till hot- och våldssituationer.

Under sitt förhör har han utförligt redogjort för sin forskning och erfarenheter i relation till den nu aktuella händelsen.

Efter att ha fått det i målet aktuella scenariot beskrivet för sig har han kortfattat anfört att vilken hotbilsbedömning en polisinsatschef ska göra och vilka åtgärder som ska vidtas vid insatsen beror på polisinsatschefens personkännedom om patrullerna samt patrullernas lokalkännedom och taktiska utbildning. Patrullerna ska med försiktighet närma sig och söka av det aktuella området. Det är upp till den enskilde polismannen att besluta om att höja sin beredskap. Innan patrullerna konfronterar en beväpnad gärningsman finns det möjlighet för patrullerna att organisera sig. Patrullerna ska undvika att omringa en gärningsman med skjutvapen. Det kan vara rimligt att alla poliser vet var kollegorna är vid ett ingripande men det är inte alltid görligt. Det finns inget anmärkningsvärt med polisinsatschefens order till patrullerna om att möta upp inringaren och att ”tråla av” området.

Enligt honom kan poliserna ha skjutit på en person som de fortfarande upplevde utgjorde ett hot och riktade ett vapen mot dem, trots att det senare visade sig att personen träffades snett bakifrån i ryggen. Anledningen till detta är vi människor, även utan stresspåslag, har begränsningar i vår perceptiva förmåga. Det tar tid att uppfatta saker. Vid stark stress blir människans förmåga att ta in information utifrån än mer begränsad och leder till att människan fattar beslut mer baserade på erfarenhet. Vid vapenhot blir man väldigt fixerad vid det farliga i situationen, vilket oftast är vapnet (vapenfokuseffekten). Denna effekt kallas uppmärksamhetsblindhet. Det betyder att när människan aktivt har sin uppmärksamhet kopplat till någonting får människan mycket svårt att uppfatta andra väsentliga saker som sker i synfältet även om det sker nära det som människan fäst uppmärksamheten vid.

Skottlossningens längd har ingen betydelse för polisens förmåga att reagera på förändringar hos gärningsmannen.

Han har hänvisat till ett annat fall (Varberg) där polisen sköt en person och händelsen hade videofilmats. I det fallet sköt polisen en man som hade ramlat till marken men polismannen hade inte uppfattat att mannen hade ramlat. Han har gjort en vetenskaplig studie på händelsen som har publicerats. Det intressanta var att tolv vittnen (fyra poliser) hade perceptions- och minnesförvrängningar om vad som faktiskt hade inträffat. Förvrängningarna var likartade. Iakttagelserna som stämde ganska bra med filmen var antalet skott som sköts och riktningen. Däremot hade vittnena svårt med rörelser hos gärningsmannen och även med händelseförloppet. Detta stämde inte. Det var t.o.m. en fördröjning på 15 sekunder innan de hade uppfattat att gärningsmannen hade ramlat till marken, inte bara en vridning. De trodde han hade ramlat i ett senare skede. Fallet är ett exempel på att vi människor, poliser och andra, under stress fungerar annorlunda. Detta fenomen är inte något kontroversiellt utan det finns forskning på området. Enligt hans uppfattning var det därför inte konstigt att polismännen i den nu aktuella situationen inte registrerade att mannen vred på sig. Det tar viss tid, en fördröjning.

Han har vidare talat om verkanskontroll och nödvärn samt därvid bl.a. anfört att en nödvärnssituation kan fortsatt föreligga om en gärningsman faller till marken beroende på situationen, t.ex. om skjutvapen är inblandat. Även kan en sådan situation föreligga om gärningsmannen vänder ryggen till.

7.2 Något om den skriftliga bevisningen

7.2.1 Polisens radiotrafik från händelsen

I detta avsnitt redovisas den åberopade radiotrafiken sammanfattningsvis. Eftersom åklagaren i anslutning till de två första strecksatserna i åtalspunkten 1 hänfört sig till fyra order från Johan Thulins sida har dessa i det följande markerats med kursiv stil.

Kl. 03.47: En person ringde till polisen och sade hon och hennes kompis hade sett en man med en pistol utanför porten på Norra Stationsgatan 99. De var jätterädda. Allt var väldigt oklart och inget signalement lämnades.

Polispatrullen 9130 (Johan Thulin och Karl Forsberg) fick uppdrag från RLC att tillsammans med patrullerna 9430 (Agnes Olsson, Hannes Bäckström och Christian Appelgren) och 9560 (Christoffer von Langenberg och Niklas Månsson) åka till området. Johan Thulin, som är yttre befäl, blev utsedd till polisinsatschef. Polispatrullerna gick samtidigt över till "insats 11", en särskild kanal för deras kommunikation.

Kl. 03.54: På väg till platsen gav Johan Thulin en order till patrullen 9430 att styra fram till Norra Stationsgatan 99 och ta kontakt med målsäganden (dvs. inringaren). Den andra bilen, patrullen 9560, fick i uppdrag att "tråla av området". Ungefär samtidigt fick poliserna information från RLC om att det fanns ett historiskt ärende på Norrbackagatan 41 som ligger i närheten av Norra Stationsgatan 99. Det som sades var att det fanns ett tidigare ärende om kontaktförbud och att en man då hade haft ett vapen och hotat att skjuta poliser. Det var också tal om någon sprängladdning.

Kl. 03.56: När polispatrullen 9430 kom till Norra Stationsgatan 99 fanns det inte någon i porten. Inringaren var inte där men hon hade fortsatt kontakt med RLC (inte någon direktkontakt med polispatrullerna). Hon uppgav till RLC att hon inte vågade gå ut för hon var jätterädd men sade att polisen kunde komma till dörren på baksidan. RLC angav då till polispatrullerna att det fanns två ingångar till Norra Stationsgatan och att den andra ingången var via Norrbackagatan. RLC nämnde igen att det var på Norrbackagatan 41 som den tidigare personen (i det historiska ärendet) varit synlig även om RLC inte kunde bekräfta att det var samma person.

Kl. 03.57: RLC uppgav att man kommer in till baksidan via Norrbackagatan 41 och Johan Thulin bekräftade uppgiften genom att säga: "Det är taget".

RLC repeterade till poliserna att den tidigare personen var markerad och att han hade hotat att skjuta poliser. Patrullen 9560 (von Langenberg) uppgav att mannen för någon månad sedan hade lagt ut en bomb på adressen och blivit gripen men hade nu kommit ut igen så han är extremt farlig; polisen hittade då också AK/47 och handgranater hemma hos honom.

Kl. 03.58: Patrull 9430 körde runt till Norrbackagatan 41.

Kl. 04.01: Patrull 9560 kom till platsen och uppgav att de cirkulerade.

Kl. 04.02: Johan Thulin efterhörde med RLC om de hade något signalement eller något från det gamla ärendet. RLC skulle jobba på det samtidigt som Johan Thulin uppgav till patrullen 9430 att de inväntade information från dem om de kunde få fram något signalementsliknande.

Kl. 04:03:21 Inringaren sade till RLC hon såg mannen med pistolen och att han stod utanför med pistolen i handen.

Kl. 04:04:05: RLC meddelade polispatrullerna att de fått information om att mannen ska stå utanför med en pistol i handen.

Kl. 04:04:15: *Johan Thulin sade till patrullerna 9430 och 9560 att iaktta största försiktigt och om de skulle se mannen så "koordinera samtidigt, flera samtidigt". (Order 1 = ska hänföras till första strecksatsen i åtalspunkten 1)*

Kl. 04:04:41: *Johan Thulin sade till patrullerna 9430 och 9560 att de inte vet, som sagt, om det är samma ärende som tidigare eller status på målsäganden/ inringaren. Det skulle kunna vara något helt annat. (Order 2 = ska hänföras till första strecksatsen i åtalspunkten 1)*

Kl. 04:05:35: Patrull 9430, som då var på innergården, uppgav att de kommer att lämna gården och gå ut mot bilen. Inne på gården fanns det mycket skrymslen och vrån, så om målsäganden såg mannen med pistolen kunde patrullen inte se honom. Därför valde de att backa ur.

Kl. 04:06:02: Patrull 9430 larmade förtur och uppgav strax efteråt att de såg mannen på Norrbackagatan. Oklart vart han tog vägen.

Kl. 04:06:32: *Johan Thulin beordrade patrull 9560 att också lasta ur och försöka ta kontakt med patrull 9430. (Order 3 = ska hänföras till första strecksatsen i åtalspunkten 1)*

Kl. 04:06:52: Patrull 9560 uppgav att de hade visuellt och att mannen var inne i porten.

Kl. 04:07:02: Någon (troligen 9560) larmade: ”vi har skottlossning, skottlossning, vi blir beskjutna”.

Kl. 04:07:15: Någon uppgav: vi behöver uppbackning. Vi har inget visuellt på mannen i detta nu.

Kl. 04:07:21: Patrull 9430 larmade ”Man nere, man nere. Han ligger på backen”.

Kl. 04:08:05: Patrull 9430 uppgav: ”Vi har avlossat skott, personen ligger på innergården, ambulans krävs hit”.

Kl. 04:08:50: Patrull 9430 fortsatte ”Vi ser att vapnet ligger framför honom vid cyklarna, så det han hade det i handen har han inte i sin närhet nu”.

Kl. 04:09:22: RLC uppgav att ambulans är på väg och förtydligade att mannen varit aktuell med sprängmedel.

Kl. 04:10:28: Patrull 9430 uppgav att mannen fortfarande var vid liv men svarade inte på tillrop och att det såg ut som om att han hade kvar något i handen.

Härefter avvaktade polispatrullerna att piketen och ambulansen skulle komma till platsen. RLC upprepade informationen om eventuellt sprängmedel.

Kl. 04:13:08: *Johan Thulin uppgav att de står på Norrbackagatan och ser mannen samt ”Vi måste vara väldigt försiktiga nu om det skulle bli skjutning igen så vi inte skjuter mot varandra. (Order 4 = ska hänföras till andra strecksatsen i åtalspunkten 1)*

Kort efteråt kom polispiketen och ambulansen till platsen.

7.2.2 Eric Torells skottskador och dödsorsak

Av den medicinska utredningen (rättsmedicinsk obduktion) har kommit fram att Eric Torell drabbades av tre skottskador.

1) En skottskada med ingångshål på högra axelns baksida med en skadekanäl som förlöper mot vänster/svagt framåt/svagt nedåt. Skadekanälen förlöper genom ryggmuskulaturen och har orsakat brott på ett av ryggkotpelarens taggskott. Den

inkommande vinkeln på skadan har avlästs till 12° (NFC tillsammans med rättsläkare). *Utredningen visar att Christian Appelgren avlossade detta skott; tingsrättens anmärkning.*

2) En skottskada med ingångshål på mellersta delen av ryggen, strax till höger om medellinjen, med en skadekanäl som förlöper mot vänster/svagt uppåt/framåt. Skadekanälen förlöper genom ryggmuskulaturen, vänstra mellangärdet, vänstra lungans underlob och bröstaortan. Kulan och ett fragment fanns kvar i kroppen men ett kulfragment har gått ut ur kroppen. Den inkommande vinkeln på skadan har avlästs till 34° (NFC tillsammans med rättsläkare). *Utredningen visar att Hannes Bäckström avlossade detta skott; tingsrättens anmärkning.*

3) En skottskada med ingångshål i högra flanken. Skadekanälen förlöper bakåt/svagt mot vänster. Skadekanälen förlöper genom leverns yttre del och ryggmuskulaturen. *Utredningen visar att Agnes Olsson avlossade detta skott; tingsrättens anmärkning.*

Dödsorsaken har fastställts till att Eric Torell avled till följd av skottskadan som gjorde hål på aortan (skada nr 2 ovan).

7.2.3 Turordningen på skotten, Eric Torells rörelser på innergården och vilken kroppsposition han befann sig i när han blev träffad?

Rättsläkarna har vid den rättsmedicinska obduktionen inte kunnat avgöra i vilken ordning som de tre skotten träffade Eric Torell. I den tekniska undersökningen har inte gjorts några uttalanden om skjutordningen av avlossade skott.

Vidare har rättsläkarna uttalat att ingen av kulorna torde ha hindrat Eric Torell att röra sig åtminstone en kortare tid, dvs. ingen av skadorna var momentant dödlig eller förlamande.

Rättsläkarna har också svarat jakande på frågorna om Eric Torell efter skottskadan i aortan haft förmåga att vända sig om ett flertal tillfällen samt förflytta sig ett flertal

meter beroende på motivation och om han skulle kunna ha rört på sig i 25-30 sekunder. Enligt rättsläkarna har skadan på aortan orsakat en större blödning till vänstra lungsäcken som orsakat en relativt snabb, men inte momentan död. Eric Torell kan därför ha gått några steg efter han blivit skjuten i aortan.

Av den tekniska utredningen framgår att kriminalteknikerna inte har kunnat uttala sig om vilken position Eric Torell befann sig i när han blev träffad av kulorna eftersom det kan förutsättas att hans rörelser blev oberäknliga direkt efter skottlossningen. Det finns därmed ett otal olika varianter av rörelsemönster beroende på vilken kula som träffade först. Inte vid någon träff har det med kända fakta kunnat avgöras om Eric Torell varit ”stående, knästående, liggande eller någon position däremellan”. Utredningen har dock visat att Eric Torell inte kan ha legat ner när han träffades i ryggen beroende på skottvinklarna och polisernas positioner vid skjutningen.

7.2.4 Analys av Eric Torells leksaksvapen

Det leksaksvapen som Eric Torell höll i vid tillfället har undersökts. Enligt NFC:s analys och slutsatser liknar vapnet en riktig kulsprutepistol av fabrikat Heckler & Kock, modell MP5.

7.2.5 Antalet avlossade skott och skjutavstånd

Utredningen visar att poliserna på den aktuella innergården på Norrbackagatan avlossade 25 skott mot ett begränsat område. Tre av kulorna träffade Eric Torell och de andra skotten träffade träd, cyklar och väggar; skadorna på väggar m.m. är inom ungefär åtta meters avstånd från passagen till innergården. Tolv av de påträffade hylsorna kom från Agnes Olssons vapen, åtta från Hannes Bäckström och fem från Christian Appelgren. Samtliga poliser träffade Eric Torell med ett skott vardera.

Agnes Olsson hade ett skjutavstånd om ca 18,6 meter, Hannes Bäckström om ca 17,0 meter och Christian Appelgren om ca 15,2 meter. Det har också kommit fram

att det var en viss höjdskillnad mellan poliserna och Eric Torell; han befann sig något lägre i höjdnivå.

7.2.6 Polismännens skjutrapporter

En polisman som avlossat skott med sitt skjutvapen ska upprätta en skjutrapport, vilket polismännen gjorde vid tillfället. Av rapporterna framgår bl.a. att händelsen inträffade vid ”skymning/gryning”, att siktförhållandena var tillfredsställande och att synförmågan bedömdes vara fullgod. Hannes Bäckström kryssade även i en ruta att hans sinnesintryck var påverkat på så sätt att han hade ett avsmalnande synfält, s.k. tunnelseende.

7.2.7 Kort om Sonny Björks utlåtande

Enligt Sonny Björk har det inte gått att fastställa vilken kula i skjutordningen från de avlossade patronerna som träffade Eric Torell, t.ex. om det var första, sista eller någon av patronerna mitt i serien som träffade kroppen och inte heller i vilken ordning de tre kulorna träffade honom. Sonny Björk har vidare konstaterat att hur mycket och hur länge Eric Torell rörde sig under skottlossningen, dvs. hans rörelsemönster, inte heller har gått inte fastställa med ledning av de kriminaltekniska och ballistiska undersökningarna.

8 RÄTTSLIG REGLERING

8.1 Ramen för brottmålsprocessen

En domstol får inte döma över annan gärning än den för vilken talan i behörig ordning har förts (30 kap. 3 § RB). Med gärning i detta sammanhang menas åklagarens gärningsbeskrivning. Denna utgör ramen för brottmålsprocessen. Rätten får alltså i princip inte döma över några andra gärningsmoment än sådana som åklagaren i sin gärningsbeskrivning har åberopat till stöd för ett ansvarspåstående.

Om en gärningsbeskrivning exempelvis är oklar kan rätten med sin materiella processledning, men förstås också en försvarare, genom frågor och påpekanden försöka få klarhet i vad som görs gällande och på så sätt få förtydliganden av påståendena. En domstol bör dock vara försiktig vid processledningen så att dess opartiskhet inte kan sättas i fråga. (Se t.ex. Fitger m.fl., Rättegångsbalken, Zeteo, kommentaren till 30 kap. 3 § och 45 kap. 6 § RB, se även NJA 2015 s. 405).

8.2 Bevisbördan och beviskrav i brottmål

Det är åklagaren som har bevisbördan i brottmål. Beviskravet brukar uttryckas så att det för fällande dom krävs att det ska vara ställt utom rimligt tvivel att den tilltalade gjort sig skyldig till brottet.

8.3 Några bestämmelser om polisen och våldsanvändning

Polisens verksamhet syftar till att upprätthålla allmän ordning och säkerhet samt att i övrigt tillförsäkra allmänheten skydd och annan hjälp (1 § polislagen). Polisen har flera olika uppgifter som räknas upp på ett mer övergripande sätt i 2 § polislagen (den bestämmelse som åklagaren hänvisat till i åtalspunkten 1). Bestämmelsen lyder

Till Polismyndighetens uppgifter hör att

1. förebygga, förhindra och upptäcka brottslig verksamhet och andra störningar av den allmänna ordningen eller säkerheten,
2. övervaka den allmänna ordningen och säkerheten och ingripa när störningar har inträffat,
3. utreda och beivra brott som hör under allmänt åtal,
4. lämna allmänheten skydd, upplysningar och annan hjälp, när sådant bistånd lämpligen kan ges av polisen,
5. fullgöra den verksamhet som ankommer på Polismyndigheten enligt särskilda bestämmelser.

För att kunna fullgöra sitt uppdrag har polisen av lagstiftaren anförtrots omfattande maktbefogenheter, däribland rätten att använda våld. Stöd för polisen våldsanvändning finns i 10 § polislagen. I vissa situationer får polisen använda särskilda hjälpmedel då personellt våld måste tillgripas som en yttersta utväg. Till sådana hjälpmedel hör skjutvapen. Närmare bestämmelser om skjutvapen finns i kungörelsen (1969:84) om polisens användning av skjutvapen och i Polismyndighetens före-

skrifter och allmänna råd om polisens skjutvapen m.m. (FAP 104-2). Denna polisens rätt att använda våld brukar kallas polisens *laga befogenhet* (se mer om detta i t.ex. Annika Norée, Laga befogenhet – Polisens rätt att använda våld, 2000).

Utöver denna reglerade våldsanvändning har en polisman samma rätt som andra att bruka våld i nödvärnssituationer och detta också under tjänsteutövningen (10 § tredje stycket polislagen och 1 § skjutkungörelsen; se mer om detta i t.ex. Polislagen, Berggren m.fl., Zeteo, kommentaren till 10 § polislagen). Även praxis från Europadomstolen bekräftar detta. I t.ex. avgörandet *Bubbins mot Förenade kungariket* från mars 2005 ansågs en polisman, som skjutit ihjäl en annan person, ha använt våld som kunde anses ha varit absolut nödvändigt, eftersom polismannen hotats med vapen och varningar inte hade hörsammats (se Danelius, Mänskliga rättigheter i europeisk praxis, Zeteo, s. 65).

8.4 Något om nödvärn

Nödvärn en objektiv ansvarsfrihetsgrund. Detta innebär att en gärning, som i och för sig uppfyller alla rekvisit för ett brott, kan vara tillåten. Gärningen anses då vara rättfärdigad varför ansvar inte ska dömas ut.

Bestämmelsen om nödvärn finns i 24 kap. 1 § brottsbalken.

En gärning som någon begår i nödvärn utgör brott endast om den med hänsyn till angreppets beskaffenhet, det angripnas betydelse och omständigheterna i övrigt är uppenbart oförsvarlig. Rätt till nödvärn föreligger bl.a. mot ett påbörjat eller överhängande brottsligt angrepp på person eller egendom.

Nödvärnsbestämmelsen innebär *inte* att dödligt våld aldrig kan vara tillåtet. För att ett sådant våld ska tillåtet krävs dock dels att den angripne befinner sig ett så trängt läge att våldet inte klart avviker från vad som behövs för att avvärja angreppet, dels att det brottsliga angrepp som våldet avser att avvärja är direkt livshotande (se t.ex. NJA 2005 s. 237).

Bedömningen av om en gärning som begåtts i nödvärn ska vara tillåten, eller med andra ord inte uppenbart oförsvarlig, innefattar två moment. En förutsättning för att gärningen ska anses tillåten är att det inte förelegat ett uppenbart missförhållande mellan nödvärnshandlingen och den skada som hotat genom angreppet. Vidare krävs att det våld som använts inte står i klar disproportion till vad som erfordrats för att avvärja den hotande faran (se NJA 2009 s. 234, jfr även NJA II 1962 s. 344 f.).

I begreppet *uppenbart oförsvarlig* ligger att man bör räkna med en relativt bred marginal till förmån för den angripne vid bedömningen om hen hållit sig inom gränserna för nödvärnsrätten (se t.ex. prop. 1993/94:130 s. 30).

Åklagaren har som sagt bevisbördan för att en tilltalads gärning varit otillåten. Detta innebär att åklagaren också ska bevisa att den tilltalade exempelvis inte handlade i en nödvärnssituation. Högsta domstolen har uttalat att åklagarens uppgift i dessa fall blir att åberopa bevisning av sådan styrka att invändningen om nödvärn framstår som obefogad. Beviskravet är här alltså något lägre än vad som i allmänhet gäller i brottmål (se t.ex. NJA 1990 s. 210 och NJA 2012 s. 45 p. 14).

Om en tilltalad, som i detta mål, gör en invändning som innebär att det inte rent faktiskt har varit fråga om en nödvärnssituation, men att hen uppfattade det på det viset, brukar man tala om inbillat (putativt) nödvärn. Även en sådan invändning måste åklagaren motbevisa för att det ska kunna bli en fällande dom. Bedömningen av en invändning om inbillat nödvärn ska i huvudsak göras på grundval av yttre förhållanden. Det bör då krävas, för att en sådan invändning ska kunna beaktas, att de yttre förhållandena ger stöd för att det kan ha förhållit sig så, att en tilltalad missuppfattat situationen (se t.ex. NJA 2012 s. 45 p. 15).

Det finns inte något lagstöd eller uttalad praxis som talar för att det finns en skillnad mellan polisers och andra personers rätt till nödvärn, dvs. att det måste ställas högre krav på poliser än andra vid en bedömning om en gärning är tillåten med stöd av reglerna om nödvärn. Saken har däremot diskuterats i doktrinen och olika upp-

fattningar har framförts (se t.ex. Annika Norée, Polisers rätt till våld, 2008, s. 123 f. jämfört med Johan Bucht, Polisiär våldsanvändning, 2011, s. 339 f.).

Det är dock inte någon större tvekan om att det kan finnas anledning att ställa högre krav på poliser vid en bedömning om t.ex. nödvärnsexcess har förelegat (se Annika Norée, a.a. s. 123 f.). Nödvärnsexcess är en s.k. subjektiv ansvarsfrihetsgrund som regleras i 24 kap. 6 § brottsbalken på så sätt att om någon i en nödvärnssituation har gjort mer än vad som medges, ska hen ändå vara fri från ansvar om omständigheterna var sådana att hen svårigen kunde besinna sig. Detta innebär att en gärning som rent faktiskt bedöms vara otillåten ibland kan ursäktas. Gärningspersonen ska då inte dömas för gärningen.

8.5 Något om tjänstefel

En polisman som handlar felaktigt eller underlåter att handla kan drabbas av ansvar för tjänstefel. Detta brott regleras i 20 kap. 1 § brottsbalken enligt följande.

Den som uppsåtligt eller av oaktsamhet vid myndighetsutövning genom handling eller underlåtenhet åsidosätter vad som gäller för uppgiften ska dömas för *tjänstefel* till böter eller fängelse i högst två år. Om gärningen med hänsyn till gärningsmannens befogenheter eller uppgiftens samband med myndighetsutövningen i övrigt eller till andra omständigheter är att anse som ringa, ska inte dömas till ansvar. (första stycket)

En grundläggande förutsättning för straffbarhet är att gärningen sker vid myndighetsutövning. Med myndighetsutövning menas beslut eller faktiska åtgärder som ytterst är uttryck för samhällets maktbefogenheter och som kommer till stånd och får rättsverkningar för eller emot den enskilde i kraft av offentligrättsliga regler (se t.ex. Brottsbalken, Bäcklund m.fl., Zeteo, kommentaren till 20 kap. 1 § brottsbalken). Som exempel på myndighetsutövning kan nämnas en polismans gripande av en person.

För att det sedan ska kunna göras gällande att en tjänsteman har åsidosatt vad som gäller för uppgiften måste det klarläggas vilka skyldigheter tjänstemannen har (se

t.ex. SOU 2007:5 s. 99 jämfört med prop. 1988/89:113 s. 15 och nämnda kommentar).

Högsta domstolen har i rättsfallet NJA 2017 s. 491 beträffande detta uttalat att

tjänstefelsbestämmelsen innebär att ett faktiskt handlande i en viss situation ska ställas mot vad som skulle ha varit ett godtagbart handlande i situationen. Ansvar förutsätter att det faktiska handlandet så avviker från det som borde ha iakttagits att tjänstemannen därigenom har åsidosatt vad som gäller för uppgiften. (punkt 11)

Motsvarande resonemang kan givetvis föras när ansvar om tjänstefel görs gällande beträffande underlåtenhet att handla på ett visst sätt, dvs. vad skulle ha varit ett godtagbart handlande i situationen i stället för att tjänstemannen inte gjorde något.

När det gäller uttrycket ”vad som gäller för uppgiften” har Högsta domstolen i nämnda rättsfall uttalat att begreppet

tar sikte på vad som i den aktuella situationen skulle ha varit ett godtagbart handlande. Ledning i det hänseendet får i första hand hämtas från regler som tar sikte på hur en viss uppgift ska handläggas, t.ex. rättegångsbalkens regler, förfaranderegler i förvaltningslagen eller en myndighets föreskrifter som direkt angår myndighetsutövningen (se prop. 1988/89:113 s. 24). Om ett handlande i den enskilda situationen är godtagbart ska bedömas objektiverat. (punkt 12)

Det kan dock påpekas att det straffbara området inte bara omfattar åsidosättande av konkreta regler som gäller för myndighetsutövningen utan även felaktigt handlande i förhållande till handlingsmönster som är självklara och naturliga i den verksamhet det är fråga om (se nyss nämnda prop. s. 24).

Det förhållandet att ett handlande inte kan anses vara godtagbart innebär inte per automatik att ett straffbart tjänstefel föreligger. Det krävs också att åsidosättandet har skett uppsåtligt eller av oaktsamhet. Vid en oaktsamhetsbedömning ska olika omständigheter vägas in, t.ex. att det ställs särskilt höga krav på handläggningen inom rättsväsendet, vilken kunnighet, utbildning och erfarenhet som tjänstemannen har samt om denne har handlat under tidspress (se bl.a. nämnda prop. s. 20.).

8.6 Vissa tidigare avgöranden om polisskjutningar

Domstolspraxis beträffande polisens våldsanvändning med skjutvapen är begränsad. Det kan antas att många situationer där poliser använder skjutvapen inte leder till åtal.

Under rättegången har dock några andra fall berörts. I det följande anges kort några av dessa och möjligen även något annat fall.

- Jönköpings tingsrätts mål B 458-01. Åtal för grov misshandel och grovt vållande till annans död. En polis sköt en knivbeväpnad man till döds i ett trapphus. Åtalet ogillades på grund av nödvärn.
- Svea hovrätts mål B 3324-12. Åtal för framkallande av fara för annan. En polis sköt mot bakhjulet av en bil som var på väg bort från polisen men hon uppfattade att hon sköt mot framtaket. I bilen fanns en man som var misstänkt för biltillgrepp. Åtalet bifölls.
- Svea hovrätts mål B 2042-13. Åtal för framkallande av fara för annan. I samband med ett ingripande mot två personer misstänkta för grovt rån avlossade en polis skott. Skotten utsatte tre personer som befann sig på ett gym för livsfara. Åtalet ogillades.
- Varbergs tingsrätts mål B 2304-13. Åtal för vållande till annans död alternativt tjänstefel. En polis sköt en knivbeväpnad man till döds under ett polisingripande efter att tidigare ha avlossat varningsskott. Åtalet ogillades på grund av nödvärn.
- Stockholms tingsrätts mål B12230-14. Åtal för vållande till kroppsskada alternativt tjänstefel. En polis sköt in i en bil. Åtalet ogillades på grund av nödvärn.
- Södertörns tingsrätts mål B14545-15. Åtal för vållande till kroppsskada. En polis avlossade sitt tjänstevapen mot ett fordon, varvid en passagerare skadades i benet. Åtalet bifölls.
- Malmö tingsrätts mål B 793-16. Åtal för tjänstefel. En polisman avlossade ett skott mot en bil trots att förutsättningar saknades. Åtalet bifölls.

9 DOMSKÄL

9.1 Inledande synpunkter

Den 2 augusti 2018 tidigt på morgonen sköts en man till döds av polisen. En man som de trodde var en farlig beväpnad person. Totalt avlossades 25 skott. Endast tre skott träffade, varav två i ryggen snett bakifrån. Mannen visade sig vara Eric Torell, en 20-årig ung man som hade Downs syndrom och vid tillfället ett leksaksvapen i handen. Det inträffade är naturligtvis en tragedi för alla parter men förstås främst för Eric Torells familj.

Det är givetvis naturligt och lämpligt att en sådan allvarlig händelse i efterhand granskas av flera aktörer, bl.a. för att utreda vad det var som hände och för att försöka undvika att liknande saker inträffar igen. Med detta sagt finns det anledning att framhålla att tingsrättens uppgift i sammanhanget är att göra en straffrättslig bedömning av händelsen utifrån det åtal som har presenterats.

Svensk polis har laglig rätt att i två olika typer av situationer använda sig av våld och därmed även skjutvapen. Det handlar enkelt sagt om att använda skjutvapen inom ramen för polisens s.k. laga befogenhet för att utföra en tjänsteåtgärd och att skjuta för att skydda sig själv eller någon annan i en nödvärnssituation (det kan också vara frågan om annan ansvarsfrihetsgrund som inte är aktuell här).

Det nu aktuella målet handlar ostridigt om en inbillad (putativ) nödvärnssituation. Det är alltså inte frågan om laga befogenhet varför regelverket om sådan våldsanvändning inte blir direkt tillämpligt.

Målet handlar också om ett yttre befäls åtgärder vid en polisinsats.

Tingsrätten övergår nu till att först pröva åtalet mot polisinsatschefen Johan Thulin och därefter mot de två skjutande poliserna, Christin Appelgren och Hannes Bäckström.

9.2 Åtalet för tjänstefel (Johan Thulin), åtalspunkten 1

9.2.1 Inledning

Åklagarens gärningsbeskrivning utgör som sagt ramen för processen och därmed också för tingsrättens prövning. Han har påstått att Johan Thulin på olika sätt har gjort sig skyldig till tjänstefel bestående i *underlåtenhet* att vidta vissa åtgärder till viss del beskrivna i fyra strecksatser i gärningsbeskrivningen. Som framgår av redogörelsen för den rättsliga regleringen måste då rimligen på något sätt klargöras vad som skulle ha varit ett godtagbart handlande i situationen. Ett straffansvar i denna typ av tjänstefel kan främst komma i fråga i de fall där det finns en tydlig handlingsregel eller på annat sätt handlar om ett flagrant avsteg från en korrekt handläggning.

Försvaren har under förhandlingen ifrågasatt gärningsbeskrivningen och frågat åklagaren vad han anser att Johan Thulin rent faktiskt borde ha gjort samt på vilket sätt de underlåtna åtgärderna utgör myndighetsutövning och ett åsidosättande av vad som gäller för uppgiften. Åtalspunkten har varit alltså föremål för diskussioner under förhandlingen.

9.2.2 Hotbilda-bedömningen och samordningen av poliserna – strecksatserna 1 och 2

Som tingsrätten har förstått åklagaren har han till sist, beträffande de *två första strecksatserna* i åtalet, landat i att Johan Thulins bedömningar och ordergivning under polisinsatsen i och för sig hade fog för sig och att det inte var något fel på innehållet. Enligt åklagaren finns dock ett stort och allvarligt fel. Johan Thulins order kom och verkställdes alldeles för sent – för sent för att kunna koordinera och gripa en gärningsman med vapen, för sent för att så långt som möjligt förhindra att fara uppstod för Johan Thulins personal och allmänheten samt för sent för att minimera risken för att poliserna sköt på varandra.

De fyra order som åklagaren här hänvisat till är följande (order 1-3 tar sikte på första strecksatsen och order 4 tar sikte på andra strecksatsen).

- 1) Kl. 04:04:15: Johan Thulin sade till patrullerna 9430 och 9560 att iaktta största försiktighet och om de skulle se mannen så ”koordinera samtidigt, flera samtidigt”.
- 2) Kl. 04:04:41: Johan Thulin sade till patrullerna 9430 och 9560 att de inte vet, som sagt, om det är samma ärende som tidigare eller status på målsäganden/inringaren. Det skulle kunna vara något helt annat.
- 3) Kl. 04:06:32: Johan Thulin beordrade patrull 9560 att också lasta ur och försöka ta kontakt med patrull 9430.
- 4) Kl. 04:13:08: Johan Thulin uppgav att de stod på Norrbackagatan och såg mannen samt ”Vi måste vara väldigt försiktiga nu om det skulle bli skjutning igen så vi inte skjuter mot varandra”.

Det påstås alltså inte längre någon felaktig underlåtelse i denna del på annat sätt än att ordergivningen kom för sent. Någon justering av gärningsbeskrivningen för att anpassa sig till denna nya position har inte gjorts men tingsrätten bedömer ändå att frågan får anses kunna inrymmas under den aktuella gärningsbeskrivningen.

Åklagaren har här hävdad att utgångspunkten för ansvarsfrågan för Johan Thulin är att hans hotbilda-bedomning inledningsvis var fel. Enligt åklagaren borde Johan Thulin redan till en början ha utgått från att det fanns en beväpnad man i området. Poliserna och Johan Thulin skulle då ha agerat utifrån bedömningen att de hade en sådan vetskap. Johan Thulin hade också tid att förbättra sin lägesbild och han borde ha utgått från GTF:en samt förberett poliserna i insatsen på ett bättre sätt. När Johan Thulin sedan gjorde bedömningen att det fanns en beväpnad person kom ordern för sent (order nr 1). Åtgärderna var i och för sig då adekvata men, enligt åklagaren, i detta sena skede omöjliga att genomföra och därmed utan nytta. Order nr 1 borde ha kommit i ett inledande skede.

Mot detta har Johan Thulin berättat att han vid insatsens början inte såg någon direkt koppling mellan det historiska ärendet och den pågående insatsen även om informationen om det tidigare ärendet var intressant. Enligt Johan Thulin fanns det inte något som tydde på att patrullerna skulle konfrontera en beväpnad person. Det viktiga var där och då att få fram mer information varför han bad en patrull att möta upp inringaren. Johan Thulin har vidare sagt att situationen för honom blev konkret när inringaren andra gången lokaliserade personen på plats, varvid han gjorde be-

dömningen att det då kunde komma att användas skjutvapen vid insatsen. Polisen var vid det tillfället i närheten och han gav order nr 1.

Enligt åklagaren har Johan Thulin i det inledande skedet alltså åsidosatt vad som gällde för uppgiften när han, som åklagaren ser det, inte gjorde en korrekt hotbilsbedömning. Åklagaren har här menat att Johan Thulin underlåtit att jämlikt 2 § polislagen vidta åtgärder samt väga in GTF:en och arbetsmiljöaspekter. Frågan är således om Johan Thulin åsidosatte vad som gällde för uppgiften. Ett annat sätt att beskriva saken är att ställa sig frågan vad som hade varit ett godtagbart handlande i den inledande fasen.

Den kan först konstateras att 2 § polislagen är en inledande paragraf i polislagen som på ett övergripande plan beskriver polisens uppgifter. Någon närmare ledning hur en viss uppgift vid en polisinsats som den nu aktuella ska hanteras eller hur en särskild bedömning ska göras kan svårligen hämtas därifrån (jfr uttalanden i NJA 2017 s. 491, särskilt punkt 11-12).

När det sedan gäller den i målet omdiskuterade GTF:en innehåller denna, såvitt tingsrätten förstått, inte något regelverk, riktlinjer eller liknande om hur en uppgift ska hanteras alternativt hur en polisman ska agera i en viss given situation. Som framgått är GTF:en i stället att betrakta som ett förhållningssätt – en arbetsmetod och ett bedömningsstöd – som polisen använder i sin vardag. Enligt tingsrätten är det därför förenat med vissa svårigheter att värdera GTF:ens betydelse vid ett åtal om tjänstefel, t.ex. att hävda att ett visst handlande eller en underlåtenhet strider mot GTF:en eller att den eventuellt inte beaktats.

Enligt tingsrätten är det också svårt att slå fast, efter att noga ha läst och även lyssnat på radiotrafiken, att Johan Thulin borde ha lämnat sina order i ett tidigare skede. Tingsrätten delar alltså inte åklagarens bedömning. Johan Thulin gav sina order utifrån den information han fick och värderade vid varje given tidpunkt. Order 1 – ”iaktta största försiktigt”, ”koordinera samtidigt, flera samtidigt” – kom

exempelvis ca 30 sekunder efter att han fått reda på att inringaren hade sett mannen med pistolen igen och poliskollegorna var i närheten.

Som Sofie Aminoff anført finns det också ofta flera sätt att lösa en situation utan att någon behöver vara direkt felaktig. Uppfattningarna kan alltså vara olika. Vid exempelvis hot- och riskbedömningar finns det säkert ofta utrymme för olika, var för sig godtagbara bedömningar, utan att någon behöver vara direkt felaktig. Som Högsta domstolen har uttalat bör det också finnas en betydande marginal innan en felbedömning kan anses grunda ansvar för tjänstefel (se t.ex. NJA 1997 s. 368). Även om Johan Thulin skulle ha gjort en felbedömning och därmed borde ha gett order nr 1, eller för den delen även de andra ordena tidigare, anser tingsrätten att bedömningen att inte göra detta inte är sådan att den går utanför ramen för det godtagbara området.

I sammanhanget kan nämnas att tjänstefelsbestämmelsen syftar till att bestraffa i efterhand konstaterade felaktigheter. Åklagarens talan i denna del innebär de facto att Johan Thulin ska fällas till ansvar för underlåtenhet att i ett tidigt skede handla på ett sätt som i efterhand har visat sig vara objektivt felaktigt. Det fanns ju ingen verklig beväpnad farlig person i området. Med facit i hand kan det därför i stället argumenteras för att Johan Thulin initialt gjorde en korrekt bedömning. Enligt tingsrätten finns det därför en pedagogisk svårighet med åtalet i denna del. Det förhållandet att poliserna i ett senare skede när de påträffade Eric Torell gjorde en annan subjektiv bedömning förändrar inte saken.

Andra strecksatsen i åtalet tar enligt åklagaren sikte på order 4 ovan. Denna order gav Johan Thulin direkt efter skottlossningen när han väl hade kommit fram till platsen, stod utanför portalen och såg mannen liggandes marken på innergården. Ordern – bl.a. orden ”skjutning igen” – framstår som rimlig i det perspektivet. Det förhållandet att Johan Thulin inte tidigare gav en order med innebörd att poliserna skulle minimera risken för att skjuta på varandra, anser tingsrätten inte visat att så borde ha skett. Såvitt kommit fram hade det inte uppstått någon sådan risk, se t.ex. förhöret med Niklas Månsson.

Det kan vidare konstateras att inte någon av de i målet hörda personerna har ansett att Johan Thulin har handlat direkt felaktigt. Noterbart är att ett annat yttre befäl, Jonathan Friberg, uttalat att hans inriktning i liknande ärenden har varit ungefär detsamma, dvs. att köra till platsen, bättra på lägesbilden genom att ta kontakt med inringaren och att leta efter den misstänkte personen. Om en patrull i ett sådant fall skulle se gärningsmannen är det, enligt Jonathan Friberg, *patrullens uppgift* att konfrontera mannen och agera utifrån hur det ter sig på platsen. Även andra, som Sofie Aminoff och Johan Bertilsson, har talat om detta och bl.a. pekat på att det också ligger ett ganska stort ansvar på de enskilda polismännen som kommer först till platsen.

Slutsatsen blir därför att det inte är visat att Johan Thulin i denna del åsidosatt vad som gällde för uppgiften.

När det gäller frågan om myndighetsutövning kan bara kort nämnas att med detta begrepp menas, som framgått, beslut eller åtgärder som på något sätt får rättsverkningsför eller emot en enskild person. Tingsrätten anser att det mot denna bakgrund på goda grunder kan ifrågasättas om Johan Thulins s.k. order till de andra patrullerna är att betrakta som beslut eller åtgärder *vid myndighetsutövning*. Order som exempelvis ”iaktta största försiktigt”, ”koordinera samtidigt, flera samtidigt” och ”lasta ur och försöka ta kontakt med patrull 9430” förefaller snarare vara ett utflöde av det yttre befälets arbetsledande funktion i förhållande till de enskilda polismännen, även om dessa gavs under en pågående polisinsats. Vid denna bedömning saknas också anledning att pröva om någon oaktsamhet har förelegat.

Det anförda leder till slutsatsen att åtalet för tjänstefel beträffande de två första strecksatserna i åtalet inte kan vinna framgång.

9.2.3 Polisinsatschefens kontakt med Rickard Torell – tredje strecksatsen

Den tredje strecksatsen är naturligtvis den punkt i åtalet som i efterhand framstår som mest beklaglig. Frågan är dock om det straffrättsligt går att lasta Johan Thulin på det sätt som åklagaren gör gällande.

Utredningen visar här att Rickard Torell strax innan skjutningen informerade polispatrullen 9130 med Karl Forsberg och Johan Thulin om att hans son Eric Torell, som var 20 år, lite rund och hade Downs syndrom, var bortsprungen. Johan Thulin har sagt att de stannade och talade med Rickard Torell för att kontrollera om han kunde ha något med deras ärende att göra. Efter att ha gjort detta har både Karl Forsberg och Johan Thulin berättat att de vid det tillfället inte gjorde någon som helst koppling mellan deras pågående ärende om en farlig beväpnad man och bortsprungne Eric Torell. Karl Forsberg, som var den som närmast talade med Rickard Torell, har uppgett att han inte hade en tanke på att pojken kunde vara den person som de letade efter. I sammanhanget kan nämnas att inte heller vakthavande befälet Thomas Ibstedt gjorde någon koppling mellan ärendena när han i efterhand fick vetskap om att det fanns ett annat ärende med en försvunnen person som hade Downs syndrom.

Även om det i efterhand förstås är beklagligt att poliserna inte gjorde någon sådan koppling eller ställde ytterligare frågor till Richard Torell är det, enligt tingsrättens mening, svårt att utifrån den då uppkomna situationen slå fast att Johan Thulin där och då handlade straffrättsligt felaktigt genom att underlåta att ställa vidare frågor på det sätt som åklagaren har påstått. Enligt tingsrätten går det inte att konstatera att Johan Thulin åsidosatte vad som gällde för uppgiften. Några särskilda föreskrifter eller riktlinjer hur en polisman ska hantera en sådan situation finns inte utan det får anses vara upp till den enskilde polismannen att avgöra vilka relevanta frågor som bör ställas till en person som påträffas i samband med en insats. Den påstådda underlåtenheten kan inte sägas vara ett flagrant avsteg från en korrekt handläggning. Vid denna bedömning saknas det anledning att närmare gå in på frågan om en

polismans frågor till en enskild person i samband med en polisiär insats på sätt som nu skett kan sägas utgöra *vid myndighetsutövning*, men det framstår som tveksamt. Det finns inte heller anledning att pröva frågan om eventuell oaktsamhet.

9.2.4 Polisinsatschefens uteblivna kontakt med tidigare målsägande – fjärde strecksatsen

När det gäller den *fjärde strecksatsen* i åtalet har åklagaren, efter frågor om precisering från försvararen om vad Johan Thulin borde ha gjort, hävdat att ett korrekt handlande hade varit att på något sätt kontakta målsäganden i det historiska ärendet. Johan Thulin har uppgett att han inte såg något skäl att kontakta målsäganden i det gamla ärendet. Enligt tingsrätten tar åtalet i denna del, liksom i den förra strecksatsen, sikte på en polisiär bedömning vid en insats, varvid olika bedömningar kan och måste få göras utan att någon kan sägas vara rätt eller fel. Det finns inte någon konkret regel eller något självklart och naturligt handlingsmönster hur en polisman bör agera i en sådan situation (jfr prop. 1988/89:113 s. 24). Att därför slå fast att Johan Thulin gjort en sådan felaktig underlåtenhet som kan läggas till grund för tjänstefel bedömer tingsrätten inte som rimligt.

9.2.5 Sammantagen bedömning

Det ovan anförda leder sammantaget till slutsatsen att åklagaren inte har visat att det är ställt utom rimligt tvivel att Johan Thulin har gjort sig skyldig till tjänstefel. Han ska därför frikännas från åtalet för tjänstefel.

9.3 Åtalet för vållande till annans död alternativt tjänstefel (Hannes Bäckström) och tjänstefel (Christian Appelgren), åtalpunkterna 2 och 3

9.3.1 Inledning

Det kan inledningsvis konstateras att förundersökningen i målet är omfattande och grundlig. Åklagaren har tillsammans med polisens avdelning för särskilda utredningar, den s.k. interutredningsenheten, utrett den aktuella händelsen mycket noggrant. Trots detta har alla uppkomna frågor, liksom som i många andra brotts-

utredningar, inte till helt kunnat besvaras i efterhand. I detta fall finns frågetecken på några avgörande punkter som tingsrätten återkommer till i det följande.

Parterna är i målet i huvudsak ense om det faktiska händelseförloppet och vad som har inträffat fram till skottlossningen. Radiotrafiken tillsammans med förhören från de inblandade poliserna ger också en tydlig bild av vad som hände från det att första larmet kom in till polisen till dess att ambulansen kom till platsen. Det finns i stort inte några bevisfrågor i denna del att ta ställning till. Trovärdigheten av de hörda personerna har i princip inte heller direkt ifrågasatts med det viktiga undantaget att åklagaren bygger sitt åtal på att Christian Appelgren och Hannes Bäckström borde ha uppfattat att Eric Torell vänt ryggen till i ett efterföljande skede under skottlossningen. Något som de berättat att de inte har gjort.

9.3.2 Kort om händelseförloppet och några kommentarer

Klockan 03.50 kom larmet till polisen att en person hade sett en man med en pistol på adress Norrbackagatan 99 i Stockholms innerstad. Tre patruller åkte mot området med totalt sju polismän. Patrullen 9430 med Agnes Olsson, Hannes Bäckström och Christian Appelgren fick kl. 03.54 order från Johan Thulin om att ta kontakt med inringaren i syfte att hämta in mer information, signalement m.m., om mannen med pistol. Något sådant hade inte lämnats till RLC. Enligt tingsrätten var uppdraget till patrull 9430 tydligt och poliserna har också bekräftat här att de var införstådda med ordern. När patrullen kom fram till adressen fanns inte inringaren där och porten var låst. Från RLC kom då information om att det fanns två ingångar till huset och att den andra ingången låg på Norrbackagatan 41. Klockan 04.03 rapporterade patrull 9430 till RLC att de var på plats på innergården, dvs. på gården mellan de båda gatorna. Uppdraget var fortsatt att ta kontakt med inringaren.

Under patrullernas transport till området kom löpande information från RLC om en tidigare händelse på adressen Norrbackagatan 41. Alla patruller fick reda på att det då hade varit en incident med en farlig beväpnad man som hotat att skjuta poliser. Det visade sig att Christoffer von Langenberg, som ingick i patrull 9560, hade varit

med vid den insatsen några månader tidigare. Han kunde därför lämna ytterligare information om saken som att polisen då hade hittat automatvapen och handgranater vid en husrannsakan samt att mannen var extremt farlig och hade placerat ut en misstänkt bomb utanför adressen. Hannes Bäckström och Christian Appelgren har vidare berättat att de, när de körde runt kvarteret, gjorde olika slagningar på sina telefoner. Det råder alltså inte någon tvekan om att patrull 9430 hade med sig information om den historiska händelsen när de gick in på innergården. Som framgått var deras uppdrag då inte att lokalisera mannen med vapnet utan att söka kontakt med inringaren för att få mer information.

Åklagaren har under den föregående åtalspunkten argumenterat för att om Johan Thulin gjort en annan initial hotbilda-bedömning skulle det ha lett till att poliserna var bättre förberedda när de kom till det aktuella området. Som ett exempel har åklagaren under pläderingen vidare sagt att patrull 9430 därvid kunde ha höjt beredskapen, dvs. ha tagit fram sina tjänstevapen, redan när de gick in på innergården eftersom det fanns en risk för att de då skulle stöta på den beväpnade mannen. På vilket sätt åklagaren menat att ett sådant handlande skulle ha förändrat det efterföljande förloppet är oklart. Frågan ligger kanske också något utanför tingsrättens ram att pröva men det kan noteras att en polisman får höja beredskapen och bära pistolen i handen först när förhållandena kräver det (17 § FAP 104-2). Om så var fallet redan i detta skede kan säkert diskuteras. Det kan vidare tilläggas att det är upp till den enskilde polismannen att göra den bedömningen. Utredningen visar att poliserna höjde sin beredskap i samband med att de senare observerade mannen.

För att återgå till innergården lyckades Agnes Olsson, Hannes Bäckström och Christian Appelgren där inte få någon kontakt med inringaren. I stället kom då beskedet från RLC om att inringaren hade observerat den beväpnade mannen igen. Klockan var då 04.04 och Johan Thulin gav sin order om att patrullerna bl.a. skulle iaktta största försiktighet (se order nr 1 ovan).

När patrull 9430 var på väg tillbaka till polisbilen ut från innergården genom portalen gjorde Christian Appelgren och Hannes Bäckström en ”kik” vid portalens

slut. De båda observerade då att ca 20 meter bort kom en man med ett vapen som de bedömde var större än en vanlig pistol. Hannes Bäckström har talat om ett k-pistolliknande vapen. Av deras berättelser framgår att de båda blev rädda och valde att retirera ett par gånger, först in i portalen och sedan in på innergården.

Längre ner på gatan befann sig patrull 9560 som också såg mannen. Christoffer von Langenberg och Niklas Månsson har berättat att de klev ur bilen och uppmärksammade mannen en bit bort gåendes i riktning mot dem. Mannen höll något i handen och Niklas Månsson har sagt att han kunde urskilja ett vapenliknande föremål. De tog skydd och i vart fall Christoffer von Langenberg drog sitt tjänstevapen. De skrek ”polis, visa händerna, lägg dig ner” och ”släpp vapnet” flera gånger utan att något hände. Mannen försvann dock ganska snabbt ur deras synvinkel in i portalen mot innergården.

Väl inne i portalen har Agnes Olsson också berättat att hon såg vapnet och blev livrädd. Trots att hon och hennes kolleger i patrull 9430 upprepade gånger skrek till mannen ”polis, stanna” och liknande saker hände inget. Mannen fortsatte emot dem. Christian Appelgren och Agnes Olsson har berättat att mannen här också höjde vapnet mot dem. Agnes Olsson var säker på att mannen skulle skjuta henne. Utredningen visar sedan att de tre poliserna sprang ut från portalen och ställde sig i sina olika positioner på innergården varifrån de senare sköt.

Det kan alltså konstateras att fem polismän såg mannen i detta skede och samtliga gjorde bedömningen att det var på riktigt, dvs. en akut farlig situation med en man som var beväpnad med ett större vapen. Inte någon av poliserna såg att mannen egentligen var en utvecklingsstörd ung man med ett leksaksvapen.

Detta kan troligen förklaras med att poliserna såg mannen på avstånd, att mannen hade en keps med skärmen framåt på sig, att leksaksvapnet liknade en riktig kulsprutepistol (se NFC:s bedömning) och att det var tidigt på morgonen varför ljusförhållandena inte var lika goda som i dagsljus, även om poliserna i sina skjutrapporter antecknat att de var fullgoda. Niklas Månsson har sagt att siktförhåll-

andena var goda men att det var ett något dunkelt ljus. Den realtidsundersökning som gjorts visar också, enligt tingsrätten, på ett visst dunkelt ljus. Vidare går det inte bortse från att deras uppfattning säkert präglats av den information som löpande hade lämnats från RLC om den historiska händelsen. I målet har dock inte ifrågasatts att poliserna borde ha sett vem mannen rätteligen var, utan åklagaren har godtagit deras iakttagelser.

När mannen sedan väl kom in på gården är det utrett att han höjde sitt vapen igen mot poliserna, framför allt mot Agnes Olsson. Poliserna har berättat att de i detta läge kände sig enormt pressade och fruktansvärt rädda samt fruktade för sina liv. Agnes Olsson har sagt att hon var helt säker på att mannen skulle skjuta henne varför hon kände sig tvungen att skjuta. Även Hannes Bäckström tänkte att mannen skulle skjuta Agnes Olsson. Som framgått avlossade även Hannes Bäckström och Christian Appelgren då flera skott. Det kan tilläggas att Christoffer von Langenberg har uttalat att om mannen hade gått mot dem i stället för mot patrull 9430 hade det troligen slutat med att han och hans kollega skjutit verkanseld.

Utredningen visar att sammanlagt avlossades 25 skott i riktning mot mannen. Agnes Olsson sköt tolv skott, Hannes Bäckström åtta skott och Christian Appelgren fem skott. Endast tre av skotten träffade målet. Agnes Olsson träffade med ett skott i Eric Torells högra flank (framsidan av kroppen), Christian Appelgren med ett skott i ryggen på höger axels baksida och Hannes Bäckström med ett skott på mellersta delen av ryggen; detta skott orsakade sedan Eric Torells död. Det har också kommit fram att skotten avlossades under en kort tidsperiod, mellan tre och tio sekunder.

9.3.3 Åtalets utformning – turordningen på skotten / Eric Torells rörelser

Christian Appelgrens och Hannes Bäckströms invändning mot åtalet grundar sig på bestämmelserna om nödvärn, inbillat nödvärn. Enligt tingsrätten står det alldeles klart, genom det inträffade händelseförloppet, att de yttre förhållandena ger stöd för att det kan ha förhållit sig så att de båda polismännen missuppfattade situationen när de började skjuta (jfr NJA 2012 s. 45 p 15). Detta är inte heller något som åklagaren

har ifrågasatt utan godtagit. Det är nämligen ostridigt i målet att merparten av skottlossningen ägde rum inom ramen för en inbillad nödvärnssituation.

Som åklagaren har lagt upp åtalet, både beträffande åtalet för vållande till annans död och tjänstefelen, har åklagarsidan rent faktiskt accepterat att de första 23 skotten avlossades i nödvärn. Åklagarens talan bygger på resonemanget *att* polisen missade de 22 första skotten, *att* Agnes Olsson sedan träffade Eric Torell på framsidan av kroppen med skott 23, *att* Eric Torell därefter vände sig om *samt att* Christian Appelgren och Hannes Bäckström då avlossade de två sista omdiskuterade skotten, 24 och 25, som träffade i ryggen. Det är alltså endast dessa två skott som sägs ligga utanför nödvärnsrätten. Gärningsbeskrivningen är utformad på så sätt att poliserna i ett ”efterföljande skede” av händelsen inte längre haft rätt till nödvärn, dvs. när Eric Torell ”vänt ryggen mot poliserna”.

Det ankommer därmed på åklagaren att motbevisa invändningen om inbillat nödvärn beträffande de av honom påstådda två sista skotten och därvid åberopa bevisning av sådan styrka att polismännens invändning framstår som obefogad för att det ska kunna bli fråga om en fällande dom.

Det kan sedan tyckas anmärkningsvärt att poliserna sköt hela 25 skott vid tillfället men den frågan är alltså inte föremål för tingsrättens straffrättsliga prövning.

Åklagaren har som stöd för sin talan bl.a. hänvisat till hur Eric Torell låg efter händelsen – på magen med kroppen och huvud bort från poliserna – och till hur vapnet var placerat på marken snett ovanför Eric Torells huvud. Åklagaren har också pekat på *att* rättsläkaren sagt att Eric Torell bara kunnat gå något eller några steg efter träffarna, *att* det handlat om ett kort förlopp och *att* Eric Torell inte kunde röra sig smidigt *samt att* poliserna inte sett att Eric Torell vänt ryggen till fram till platsen där han ramlade. Enligt åklagaren är det inte troligt att händelseförloppet varit något annat eftersom det inte finns något i utredningen som stödjer alternativa händelseförlopp.

Försvarena har ifrågasatt åklagarens resonemang och bl.a. hävdade att åklagarens hypoteser inte får stöd av utredningen och att det inte är rimligt att dela upp ett så kort händelseförlopp som det varit frågan om i olika skeden. Enligt försvarena finns det exempelvis inte något i utredningen som motsäger att skotten som träffade Eric Torell i ryggen avlossades tidigare i skottlossningen.

Tingsrätten kan här konstatera att varken rättsläkarna eller, för den delen, någon annan i utredningen har kunnat avgöra i vilken ordning som de tre skotten träffade Eric Torell. Vidare har utredningen inte gett något svar på frågan om turordningen av övriga skott eller vilka skott i ”skjutserierna” som träffade Eric Torell, se t.ex. Sonny Björks utlåtande och vittnesmål. Åklagarens påståenden om skottordningen får alltså inte något stöd av utredningen. Redan här uppstår en svaghet i åtalet.

Som framgått ovan har åklagaren dock hänvisat till vissa andra omständigheter för att bevisa åtalet. Exempelvis att Eric Torell bara kunde ha gått något eller några steg efter att ha blivit träffad och att hans fysiska rörelseförmåga var nedsatt; han gick osmidigt och klumpigt.

Rättsläkarna, liksom Sonny Björk, har här uttalat att ingen av kulorna torde ha hindrat Eric Torell att röra sig åtminstone en kortare tid och även svarat jakande på bl.a. frågan om han efter skottskadan i aortan hade förmåga att vända sig om ett flertal tillfällen och förflytta sig ett flertal meter; skottskadan orsakade en snabb men inte momentan död. Rättsläkarna har inte heller avfärdat Sonny Björks påstående om att Eric Torell, rent teoretiskt, skulle ha kunnat röra sig 25-30 sekunder efter skottskadan i aortan.

Även om tingsrätten naturligtvis inte ifrågasätter det som kommit fram om Eric Torells normala rörelsemönster saknas uppgifter i målet om han t.ex. hela tiden hade framsidan av kroppen riktad mot poliserna, om han möjligen vände sig om något under skottlossningen eller gick med sidan mot poliserna. Klart är i alla fall att Eric Torell på något sätt måste ha rört sig i sidled under skottlossningen eftersom han föll ihop och påträffades 7,2 meter in på innergården från portalen. Hannes

Bäckström har bekräftat att Eric Torell förflyttade sig men han har inte närmare kunnat beskriva detta. Christian Appelgren uppfattade inte ens förflyttningen.

Det ska också lyftas fram att kriminalteknikerna inte har kunnat uttala sig om vilken position Eric Torell befann sig i när han blev träffad av kulorna. Enligt teknikerna kan det nämligen förutsättas att Eric Torells rörelser blev oberäknliga direkt efter skottlossningen och det finns därmed ett otal olika varianter av rörelsemönster beroende på vilken kula som träffade först. Det som däremot har slagits fast är att Eric Torell inte kan ha legat ner när han träffades i ryggen beroende på skottvinklarna och polisernas positioner vid skjutningen. Utredningen visar vidare att skotten i ryggen inte avlossades rakt bakifrån (90°) eftersom skottvinklarna uppmätts till 12° respektive 34°. Detta innebär att Eric Torells kroppsposition måste ha varit vinklad/sned mot poliserna på något sätt.

Det anförda kan inte leda till någon annan slutsats än att det nu i efterhand inte går att avgöra turordningen på skotten eller att fastställa hur Eric Torell rörde sig på innergården. Även om åklagarens framlagda talan och argumentation kan framstå som rimlig när den inte upp till de krav som måste ställas på en sådan här talan i brottmål. Som försvararna har sagt utesluter nämligen utredningen inte andra tänkbara händelseförlopp. Eric Torells position efter händelsen förändrar inte denna bedömning. Det kan alltså inte uteslutas att händelseförloppet har varit ett annat än det åklagaren som har påstått. Nödvärnssituationen kan därmed inte sägas ha upphört på det sätt som åklagaren hävdar i gärningsbeskrivningen utan, enligt tingsrätten, pågått under hela skottlossningen.

9.3.4 Var våldet uppenbart oförsvarligt?

Utredningen visar att polismännen var av den uppfattningen att de trodde att de skulle bli beskjuta av en man med ett automatvapen med risk för sina liv. De började därför att skjuta – efter att först ha backat undan ett par gånger och skrikit att de var poliser samt beordrat mannen att stanna utan resultat – med sina tjänstevapen under ett fåtal sekunder. Det är svårt att påstå annat än att de i den inbillade

situationen befann sig i ett trängt läge och då avvägrade ett pågående brottsligt angrepp som var livshotande. Det dödliga våldet som blev följden får därför anses ha varit tillåtet utifrån gällande regelverk (se ovan under den rättsliga regleringen). Enligt tingsrätten kan det använda våldet inte anses som uppenbart oförsvarligt.

9.3.5 Det tänkta scenariot att skotten 24 och 25 träffade ryggen

Bedömningen i målet kunde stanna ovan med tanke på hur åtalet är utformat. Men tingsrätten väljer att gå vidare i det tänkta resonemanget att Christian Appelgren och Hannes Bäckström avlossade skott 24 och 25 när Eric Torell till i vart fall viss del, med hänsyn till skottvinklarna, på något sätt hade vänt ryggen mot dem.

Åklagaren har hävdade att de yttre förhållandena för en inbillad nödvärnssituation då objektivt sett inte längre var för handen eftersom Eric Torell hade vänt ryggen till och därmed inte kan ha riktat vapnet mot polismännen. Enligt tingsrätten är det möjligt att vapnet i detta skede var riktat åt något annat håll men den saken är inte klarlagd. Med tanke på skottvinklarna, 12° och 34°, kan Eric Torells rygg inte heller ha varit helt vänd mot poliserna. I målet har vidare vissa förhörspersoner menat att det inte alltid går att säga att ett hot upphör bara för att en person vänder ryggen mot en (se förhören med Johan Bertilsson, Sonny Björk och Jan Fredriksson).

Christian Appelgren och Hannes Bäckström har båda hävdade att de inte såg att Eric Torell vände sig om utan varit fasta i sin övertygelse om att de sköt alla skott när mannen de sköt mot stod och riktade vapnet mot dem. Enligt åklagaren borde de dock ha upptäckt att Eric Torell vänt sig om de hade utfört sedvanlig verkanskontroll efter varje avlossat skott. Mot detta har sagts att det inte fanns möjlighet att stanna upp och analysera varje skott utan allt gick mycket fort.

Skjutinstruktören Linus Hagstedt har förklarat begreppet verkanskontroll på så sätt att den polisman som har avlossat skott ska försöka uppfatta vilken effekt eldgivningen har fått, dvs. en uppföljning av skottet. Verkanskontroll är ingen regel utan något som en polis ska sträva efter att göra efter varje avlossat skott. Det finns oftast

en större möjlighet att göra det vid en situation där en polisman skjuter med stöd av laga befogenhet än i en nödvärnssituation beroende på att det vid nödvärn oftast handlar om ett kortare tidsförlopp. Linus Hagstedt har också menat att om en polisman möts av ett vapen kan polismannen verka till dess hotet inte längre kvarstår, dvs. när det är uppenbart att det brottsliga angreppet upphört som exempelvis när en gärningsman släpper ett vapen eller lägger sig. Även Jan Fredriksson och Johan Bertilsson, som också arbetat som instruktörer, har talat om verkanskontroll på liknande sätt.

Det har inte kommit fram annat än att det var ett mycket snabbt händelseförlopp. Det har talats om en skottsekvens på mellan tre och tio sekunder. Christian Appelgren och Hannes Bäckström har hävdats att de gjorde verkanskontroll på så sätt att de slutade skjuta när mannen de sköt mot föll till marken. Först då upphörde nödvärnssituationen för dem.

Enligt tingsrätten var i huvudsak de yttre förhållandena för en inbillad nödvärnssituation fortsatt för handen. Det är vidare i den målet ostridiga uppkomna situationen, när poliserna fruktade för sina liv, inte rimligt att vid ett mycket snabbt händelseförlopp kräva att de skulle stanna upp och utvärdera varje enskilt skott, särskilt inte mellan det nästa sista och sista skottet i detta scenario. Notera att åklagaren, som åtalet är utformat, i vart fall straffrättsligt förefaller ha godtagit att Hannes Bäckström avlossat sju skott i följd och Christian Appelgren fyra skott. Till detta kommer att Agnes Olsson sköt tolv skott.

I sammanhanget finns också anledning att nämna att Europadomstolen har uttalat att polisens användande av våld kan vara berättigat när det grundas på en ärlig uppfattning, som på goda skäl kunde antas vara giltigt vid den aktuella tidpunkten, men som senare visar sig vara ett misstag. Att påstå något annat skulle leda till att en orealistisk börda lades på staten och dess brottsbekämpande personal (se avgörandet *Huohvanainen mot Finland* den 13 mars 2007, p 96).

9.3.6 *Möjlig förklaring till träffarna i ryggen*

Faktum kvarstår dock att poliserna avlossade två skott som träffade Eric Torell snett bakifrån i ryggen. Det är därför rimligt att ställa sig frågan hur detta kunde ske utan att poliserna såg att Eric Torell hade vänt ryggen snett mot dem. Enligt tingsrätten finns det nämligen inte någon anledning att ifrågasätta deras uppgifter i denna del.

Johan Bertilsson, som har doktorerat vid Lunds universitet om – förenklat sagt – polisers ageranden i stressfulla situationer, har anfört att enligt hans förmenande är det inte särskilt konstigt att polismännen inte registrerade att mannen vred på sig. Hans forskning visar att människans förmåga vid stark stress har begränsningar att ta in information utifrån och att det kan frågan om bli tidsfördröjningar att uppfatta vad som egentligen händer. Som ett exempel har han hänvisat till ett fall i Varberg där polisen sköt en person som redan hade fallit till marken, trots att polismannen uppfattade att personen stod upp. I det fallet, som hade filmats, kunde konstateras att flera personer fått förvrängningar och fördröjningar på flera sekunder i sin perception, varseblivning. Även Jan Fredriksson har talat om detta.

Utredningen i målet visar tydligt att polismännen befann sig en extremt stressande situation kopplat till hot och våld. Det är därför möjligt att en sådan tidsfördröjning som bl.a. Johan Bertilsson talat om ägde rum i det nu aktuella fallet.

9.3.7 *Sammantagen bedömning*

Det anförda under avsnitten 9.3.5 och 9.3.6 leder till slutsatsen att – även om åklagaren hade lyckats visa att Christian Appelgren och Hannes Bäckström avlossade skott 24 respektive 25 – hade resultatet i målet blivit detsamma.

Tingsrättens sammantagna bedömning blir därför att åklagaren inte har motbevisat Hannes Bäckströms och Christian Appelgrens invändning om inbillat nödvärn och att det använda våldet inte kan anses ha varit uppenbart oförsvarligt. De ska därför frikännas för åtalet för vållande till annans död alternativt tjänstefel och tjänstefel.

9.4 Skadestånd

Vid ovan utgång i skuldfrågan ska målsägandenas skadeståndsanspråk avslås.

9.5 Sekretess

Sekretessbestämmelserna i 25 kap. 1 § och 35 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen ska fortsatt vara tillämpliga på uppgifter i bl.a. obduktionsprotokollet som lagts fram vid förhandlingen inom stängda dörrar.

9.6 Ersättningar

Målsägandebiträdet och försvararna har kommit in med tämligen höga kostnadsanspråk. Målet har dock varit omfattande, komplicerat och utredningen har pågått under en längre tid. Att målsägandebiträdet begärt ersättning för betydligt fler timmars arbete än försvararna kan förklaras med att han blev förordnad redan i augusti 2018 medan försvararna blev förordnade först i februari 2019. Åklagaren har fått möjlighet att yttra sig över försvararnas och målsägandebiträdets kostnadsräkningar och har inte haft någon invändning mot dessa. Mot denna bakgrund och med beaktande av målets art och omfattning anser tingsrätten att de begärda ersättningarna får anses skäligen varför de ska utgå. Denna kostnad ska staten svara för.

10 HUR MAN ÖVERKLAGAR

Överklagande, ställt till Svea hovrätt, ska ha kommit in till tingsrätten senast den 24 oktober 2019. Se bilaga 1 (TR-01).

På tingsrättens vägnar

Erik Lindberg

I avgörandet har chefsrådmannen Erik Lindberg med nämndemännen Kersti Johnsson, Håkan Bergman och Ursula Widmark (skiljaktig beträffande åtalspunkterna 2 och 3) deltagit.

Skiljaktig mening, se nästa sida.

11 SKILJAKTIG MENING (åtalpunkterna 2 och 3)

Nämndemannen Ursula Widmark är skiljaktig i åtalpunkterna 2 och 3 på följande sätt. Det våld som brukats mot Eric Torell var uppenbart oförsvarligt. Klart är att Eric inte avlossat ett enda skott på platsen. Vid detta förhållande var det oförsvarligt att skjuta ytterligare två skott när Eric vände ryggen mot poliserna, utan att dessförinnan kontrollera vilken verkan tidigare massiv eldgivning haft. Endast 1 av 23 skott träffade Eric framifrån, vilket tyder på att polisen handlade i panik. När Eric däremot vände ryggen mot polisen och inte längre utgjorde något hot, träffade 2 av 2 skott. Men Erics liv ska inte vara beroende av vilka poliser som kommer till platsen. Bäckström och Appelgren kan heller inte påräkna en vidare nödvärnsrätt därför att de var unga och oerfarna. Bäckström ska därför dömas för vållande till annans död till villkorlig dom och dagsböter och Appelgren för tjänstefel till dagsböter. – I övrigt är hon enig med majoriteten.



Hur man överklagar

Dom i brottmål, tingsrätt

TR-01

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Överklaga efter att motparten överklagat

Om ena parten har överklagat i rätt tid, har den andra parten också rätt att överklaga även om tiden har gått ut. Det kallas att anslutningsöverklaga.

En part kan anslutningsöverklaga inom en extra vecka från det att överklagandetiden har gått ut. Ett anslutningsöverklagande måste alltså komma in inom 4 veckor från domens datum.

Ett anslutningsöverklagande upphör att gälla om det första överklagandet dras tillbaka eller av något annat skäl inte går vidare.

Så här gör du

1. Skriv tingsrättens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att hovrätten ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis.

Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.

Vill du ha nya förhör med någon som redan förhörts eller en ny syn (till exempel besök på en plats), ska du berätta det och förklara varför.

Tala också om ifall du vill att målsäganden ska komma personligen vid en huvudförhandling.

4. Lämna namn och personnummer eller organisationsnummer.
Lämna aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.
Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till tingsrätten. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Tingsrätten kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar tingsrätten överklagandet och alla handlingar i målet vidare till hovrätten.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även hovrätten skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i hovrätten

När överklagandet kommer in till hovrätten tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

När krävs det prövningstillstånd?

Brottmålsdelen

I brottmålsdelen behövs prövningstillstånd i två olika fall:

- Den åtalade har dömts enbart till böter.
- Den åtalade har frikänts från ett brott som inte har mer än 6 månaders fängelse i straffskalan.

Skadeståndsdelen

Det krävs prövningstillstånd för att hovrätten ska pröva en begäran om skadestånd. Undantag kan gälla när en dom överklagas i brottmålsdelen, och det är kopplat en begäran om skadestånd till brottet. Då krävs inte prövningstillstånd för skadeståndsdelen om

- det inte krävs prövningstillstånd i brottmålsdelen eller om
- hovrätten meddelar prövningstillstånd i brottmålsdelen.

Beslut i övriga frågor

I de mål där det krävs prövningstillstånd i brottmålsdelen (se ovan), krävs det också prövningstillstånd för sådana beslut som bara får överklagas i samband med att domen överklagas. Beslut som kan överklagas särskilt kräver inte prövningstillstånd.

När får man prövningstillstånd?

Hovrätten ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att tingsrätten dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om tingsrätten har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med tingsrätten om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.